

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERAD TIDNING

Idun

GRU...
Duv Brastam

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

FRITHIOF-NELLE...

SÖNDAGEN DEN 3 NOVEMBER 1918.

HUFVUDREDAKTOR:
ERNST HÖGMAN.RED.-SEKRETERARE:
ELISABETH KREY-LANGE.

Hos härskarinnan till Torup och Rönneholm.

För Idun af redaktör *Anders Jönsson.*

NYLIGEN HAR I PRESSEN SYNTS ETT meddelande om att ett af Skånes större herresäten, Rönneholmsgodset, med tillhörande dömaner omkring 5,000 tunnland jord försålts. I samband därmed omtalades, att denna gamla herrgård sedan omkring 250 år tillbaka varit i den förnämliga skånesläkten Coyets ägo.

De sista ägarna af Rönneholm tillhörande släkten Coyet blefvo sålunda hofmarskalken Gustaf Coyet och hans friherrinna Henriette Coyet, född Cederström.

Hofmarskalken Coyets nära trettioåriga innehaf af Rönneholms herrgård blef af reformerande betydelse för detta stora gods. Klokt och besinningsfullt, med organisatorisk blick har Rönneholms siste ägare af släkten Coyet skött godset. Ordnade och stadgade förhållanden äro öfverallt rådande. Byggnaderna äro i mönster-

gillt skick, och afkastningen af jordbruket har växt år efter år.

Särskildt friherrinnan Henriette Coyet var varmt fästad vid Rönneholm, och ehuru herrskapet Coyet äfven som bekant äger det betydligt ståtligare och anstarkare Skånegodset Torup i Malmötrakten, bodde hofmarskalken jämte sin friherrinna hvarje sommar en längre tid å Rönneholm i en lifen smakfull herrgårdsbyggnad, uppförd 1783 af generalen Gustaf Johan Coyet. Hufvudbyggnaden till Rönneholmsgodset användes för annat ändamål.

Denna lilla herrgårdsbyggnad med den omgifvande trädgården älskade friherrinnan Coyet mycket, och det var först efter mycken tvekan hon gick med på försäljningen af det gamla godset.

Vid mitt besök å Rönneholm med anledning

I medaljongen: Friherrinnan Henriette Coyet, född Cederström. — Trädgårdshuset vid Rönneholm sedt från lindallén.

af försäljningen omtalade friherrinnan, att hon allsedan barndomen älskat blommor. Först efter sitt giftermål, då hon kom att bosätta sig på landet, kom hon att intressera sig för och uppfatta nöjet af trädgårdsskötsel. Under alla dessa år af sitt äktenskap har hon också haft rikt tillfälle att ägna sig åt denna sin älsklingssysselsättning, såväl i den vidsträckt slottsträdgården vid Torup som å Rönneholm. På båda platserna har friherrinnan Coyet satt sin personliga prägel å trädgårdsanläggningar samtidigt som hon bemödat sig om att bevara de gamla anläggningarnas tradition.

Det är en allmänt bekant sak bland kännare af hithörande förhållanden, att friherrinnan Coyet är en af våra djupast sakkunniga adelsdamer på trädgårdsodlingens område. En mera ingående skildring af trädgårdarna vid Rönneholm och Torup torde på den grund här vara berättigad. Därvid börja vi med Rönneholm, då denna har det aktuellaste intresset på grund af försäljningen.

Rönneholms trädgård är omgifven af och afdelad med höga bokhäckar, planterade på 1700-talet af general Gustaf Johan Coyet, som äfven anlade trädgården i öfrigt samtidigt som den lilla herrgårdsbyggnaden uppfördes, då som en orangeribyggnad midt i trädgården. Rönneholms lilla trädgård är symmetriskt indelad med raka gångar och fyrkantiga kvarter.

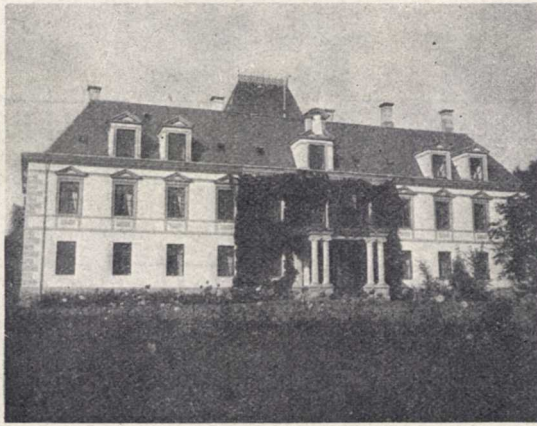
Om Rönneholmsortagården berättar friherrinnan Coyet följande:

"Då min man 1892 köpte Rönneholm, väckte genast denna gammaldags trädgård mitt intresse, och sedan jag under många somrar tillbringat veckor och månader där, har jag mer och mer fäst mig vid den och låtit plantera rätt många träd och blommor där. Alla gångar äro nu kantade med rosor och phlox, hvilka med starka färger inrama fruktträskvarteren och på de gråstensmurar, som sedan gammalt finnas i trädgården, äro planterade en mängd Sedum, Saxifraga och Sempervivum, som bilda mattor af grönska med vackert blomsterflor. En humlegård efter gammalt mönster är äfven anlagd i utkanten af trädgården, och på vägen ut i skogen ligger ett stenberg, rikt beväxt med många olika blad och blomsterplanter."

Men denna lilla näpna herrgårdsträdgård har nu mist sin ömt vårdande hand. Friherrinnan Coyet är icke mera härskarinnan bland dessa blommor och blad. — — —

Torups trädgård har en af naturen gynnad terräng kring den breda kanal, som omger den gamla borgen. Friherrinnan Coyet har haft stort nöje af att ordna denna slotts-trädgård efter sin egen smak. Den gamla "frugthaven" uppe i en mot söder slutande backe, där man vet, att herr Sievert Grubbe till Torup enligt egen dagboksan-teckning år 1609 lät plantera 600 fruktträd från Nürnberg, har af henne ordnats. Hvarje vår lyser backslutningen i blomsterprakten, som bjärt slicker af mot vårens grönska.

För ett hundratal år sedan lät Torups förste ägare af släkten Coyet i samma backe

Rönneholms slott.

plantera ej blott äpple- och päronträd utan äfven valnöts-, hvita mullbärs- och kvittenträd samt äkta kastanjer; samtliga frodas utmärkt och bära goda fruktskörden.

På godset finns en af folket kallad "Friherrinnans trädgård". Namnet kommer sig däraf att

Gamla fruktträd i Rönneholms trädgård.

friherrinnan särskildt omhuldar denna afdelning. Här har hon skaffat sig en kryddgård full af gamla sägenrika örter, som dofta härligt och enligt gamla utsagor ha tusen underbara dygder.

Strax invid slottsborgen finnas en mängd smakfulla blomsteranordningar, bl. a. en rosen-

gång med bårder af hvita blommor, som särskildt under juli och augusti te sig i ett bländande flor. Utmed kanalen finns på ena sidan en stenbergsanläggning och framför denna blomma i kanalens speglade vatten röda, hvita och ljusgula näckrosor.

Torups trädgård har i gamla tider varit vatten, som omslöt hela borgen och sköljde dess murar. För omkring 100 år sedan urtappades sjön, och så småningom har den förra sjöbotten förvandlats till en bördig trädgård.

Friherrinnan Coyet påpekar med stolhet, att hon under krigsåren låtit anlägga stora potatis- och grönkålsodlingar å de förutvarande gräsplanerna i parken. Under senaste sommaren har hon odlat och skördat lin där.

*

En annan sida af friherrinnan Henriette Coyets verksamhet, som är mera känd för allmänheten, är hennes betydelsefulla arbete för hemslöjdens pånyttfödelse.

"Jag älskar denna skånska hembygdsslöjd ej i främsta rummet därför att den är ett välgjordt och mycket vackert arbete, utan därför att den är en märklig folkkonst, som bär bud om det skånska landets gamla förnäma odling och om dess kvinnors ovanliga konstskicklighet och sinne för form och färg på samma gång som om deras kärlek till hemmet och dess minnen," säger friherrinnan Coyet på min fråga härom och fortsätter:

"För att ombona och försköna sina hem ha de gjort alla dessa otaliga väfnader och sömnader, som nu väcka eftervärldens beundran. I allt hvad de gjort för hem och härd ha de aldrig räknat sitt arbete i timmar. De ha aldrig skytt någon möda för att göra det vackert, starkt och outslitligt. I sitt arbete ha de diktat hela sin lefnads saga, och det är denna deras arbetes glada och färgstarka dikt, jag älskar att lyssna till och aldrig upphör att beundra."

Slutligen må tillfogas ett uttalande af friherrinnan Coyet, som särskildt torde vara ägnadt att intressera denna tidnings ärade läsare. I sin egenskap af ordförande i Fredrika Bremers stipendienämnd för Malmöhus län säger sig friherrinnan Coyet hoppas få se denna stiftelse utveckla sig till än större betydelse.

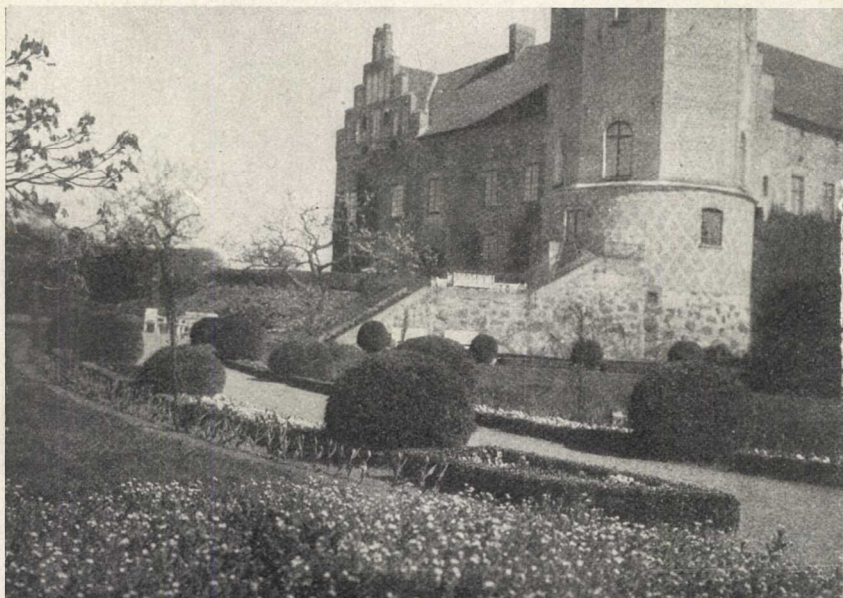
"Ty säkert vore det af vikt," säger friherrinnan, "att med mycket flera stipendier, än dem vi nu förfoga öfver, kunna stödja och hjälpa de unga kvinnor, som söka utbilda sig till nyttiga

och själförsörjande medlemmar i samhället. Denna framtidsfråga ligger mig varmt om hjärtat, och jag hoppas att tillsammans med den öfriga stipendienämnden under en snar framtid kunna verka därför, ty just nu under de tryckande dyrtider som råda, vore det lyckligt, om denna fråga kunde ordnas på ett tillfredsställande sätt till gagn för de unga kvinnor som tarfa en god utbildning, om de skola kunna väl begagna den medborgarrätt, de sträfva efter."

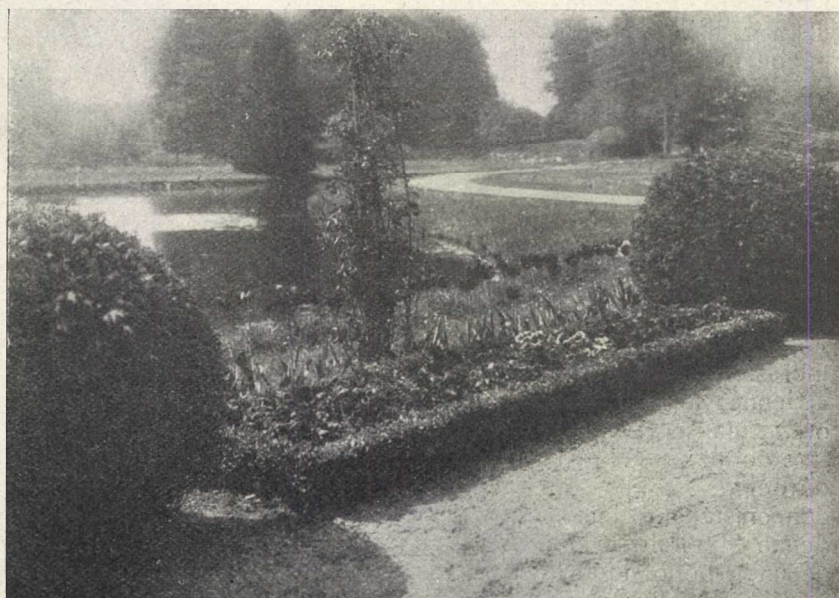

Trädgårdshuset vid Rönneholm med perenna växter.

Iduns byrå och expedition, Mästersamuelsgatan 45 Stockholm.		Iduns prenumerationspris:			Iduns annonspris: Pr millimeter enkel spalt:	
Redaktion: kl. 10-4. Riks 1646. Allm. 9803. Red. Högman: kl. 11-1. Riks 8660. Allm. 402.	Expedition: kl. 9-5. Riks 1646. Allm. 6147. Annonsskont.: kl. 9-5. Riks 1646. Allm. 6147.	Upplaga B, med julnummer: Helt år Kr. 10:50 1:a halfåret » 5:20 2:a halfåret » 5:80 4:e kvartalet » 3:25	Upplaga A, utan julnummer: Helt år Kr. 10:— 3 kvartal ... » 7:60 Halfåret » 5:20 Kvartal » 3:25	Uppl. C, praktuppl. med julnr: Helt år Kr. 14:— Halfåret » 7:25 Kvartal » 3:75 Månad » 1:35	40 öre efter text. 45 öre å textsida. 20 % förhöjning för särskildt begärd plats.	Utländska annonser: 45 öre eft. text, 50 öre å textsida, 20 % förh. för särsk. begärd plats.

Torup — slottet med trädgården.

Vårblommor utmed kanalen.

HJÄLP-FINA.

Af RICHARD VALLNER.

1.
DET KUNDE KNAPPAST SÄGAS, ATT Josefina Svensson, eller hjälp-Fina, som hon kallades i hvardagslag, haft några goddagar i sitt lif. Utgången ur ett fattigt arbetarehem och vid ett par och tjugo år gift med en hamnarbetare, som fört ett supigt och oordentligt lefverne och föga frågat efter hustrun och den talrika barnskara han på några få år satte i världen, hade hon tidigt lärt sig hvad slit och mödor ville säga; ty som vanligen brukar vara fallet i familjer, där mannen är hemfallen åt dryckenskapslasten, var det på henne bördan kom att hålla ihop hemmet och skaffa de nödiga medlen till husrum och föda. Det var att ligga i selen från bitti till sent: upp vid femtiden på mornarna för att göra i ordning maten åt mannen och barnen, så ut i hjälphus några timmar, ibland på ett, ibland på flera ställen, därpå ett par timmars ledighet för att skynda hem och ombesytta den egna familjens middag och sedan återigen flera timmars arbete hos andra, för att äntligen vid niotiden på kvällen komma

hem och få barnen i säng. Och kanske fick hon därefter ännu en god stund sitta uppe vid nattlampans sken och laga barnens och sina egna paltor, innan det blef tid att komma till ro och njuta några timmars hvila till

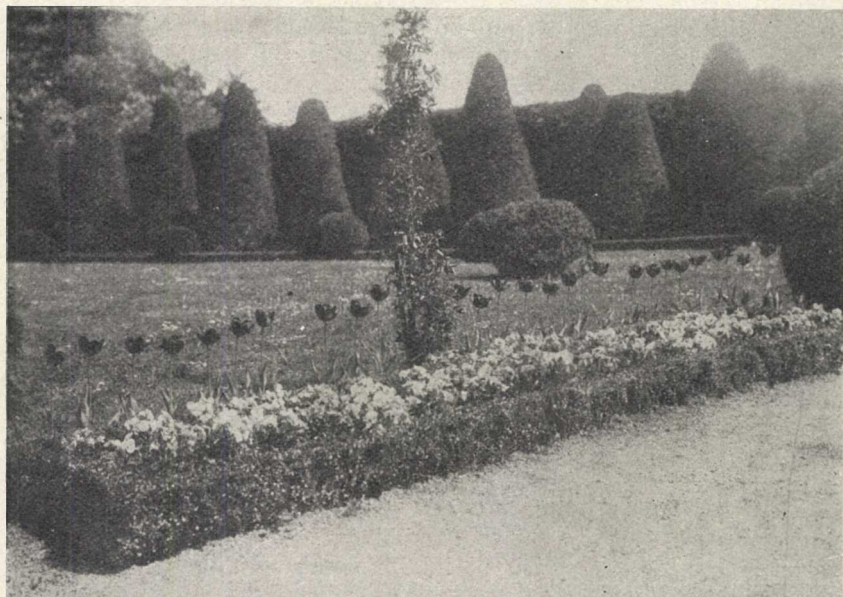
nästa morgon — då samma historia begynte på nytt.

Så hade det gått år efter år, men icke så mycket som en veckas, ja kanske icke en enda hel hvardags ledighet, och för den, som såg den magra, knofiga gestalten, med det kantiga, litet bleksiktiga ansiktet, var det svårt att förstå, hur hon ett helt lif kunnat stå ut med så mycket slit, utan att falla ihop eller brytas, och ännu vid 60 år var i stånd till ansträngningar, som borde kommit mången ungdom att tröttna.

Men Fina fänkte alls inte på att ge tappt ännu på länge. Visserligen voro ju nu hennes barn vuxna, men mannen den suputen lefde ännu och fordrade sitt underhåll, och en dotter, västsömmerska till yrket, bodde hemma med tre oäkta barn, som nu i sin tur gapade efter föda och vård. Lifet trött kände hon sig nog ibland, särskildt om vintrarna, då reumatismen anfäktade hennes ben, och det kunde väl hända, att hon inför någon välvillig matmoder som beklagade, att hon fick anstränga sig så mycket vid så hög ålder utgöt sig i en

Från Torups örtagård.

Värbild från Torups trädgård.

Färjan vid Stenberg.

IDUNS KOKBOK

AF
ELISABETH ÖSTMAN.

är den bästa kokbok för det svenska hemmet.

8:de upplagan nu utkommen.
Pris kr. 7: — inbunden.

Konstflifen

Förening för hemslöjd
och Konsthandtverk.

Försäljningslokaler: Gamla Högskolan — — — Östeberg.

klagosuck öfver alla de mödor hon måst utså i sitt lif, men om matmodern då gjorde någon antydning, att det kanske vore på tiden, att hon unnade sig litet ro, blef hon strax stucken, och ingenting förargade henne mer, än då hon trodde sig märka, att man på något håll började gå henne förbi och anlita andra yngre och friskare krafter. Nog var det kanske sant, att hon inte hade lika stor kroppsstyrka som ungdomarna, men så hade hon i stället så mycket större vana och färdighet i yrket, och hon menade, att dessa egenskaper fullt ut uppvägdde litet större krafter i armar och ben.

Hennes taxa hade sedan flera år varit 30 öre i timmen, då hon var lejd för någon kortare del af dagen, och 2 kronor jämte maten, då det gällde hel dag, och måhända kunde den omständigheten, att hon alltfjämt behöll denna taxa, ehuru hon visste, att en del af de unga börjat taga högre betalning, anses som ett bevis på, att hon dock var medveten om sin aftagande förmåga, fast hon ej ville erkänna det för sig själf. Kanske fruktade hon att få till svar, om hon vågade höja priset: — Men Fina är ju så gammal, inte kan Fina begära lika mycket som en ung. Ett sådant yttrande skulle säkerligen ha varit knäcken för hennes själfkänsla, och hellre än att utsätta sig för att få höra det nöjde hon sig med den gamla lönen.

2.

Samma vinter, då Fina fyllde 60 år, ansatte reumatismen henne svårare än någonsin, och den stackars gumman hade all möda att hålla sig uppe; men ännu ville hon inte höra talas om någon hvila, hon skulle nog visa, att hon kunde sköta sitt arbete, det var inte farligt, och om hon också inte kunde springa i kapp med de unga jäntslamsorna, så spelade det väl inte så stor teater, för det var väl inte bara benen det kom an på här i världen.

Och det tycktes, som om försynen ville belöna hennes ståndaktighet. Ty på nyåret fick hon en ny plats, som visade sig vara en af de bästa hon hittills haft. Det var en ung tjänstemannafru vid namn Viding, som behöfde hennes hjälp en gång i veckan för skurning och städning, och denna fru var en godsint, välvillig kvinna, som tyckte om att se glada och belättna ansikten och i olikhet med många andra matmödrar gjorde hvad hon kunde för att underlätta tjänarinans arbete så mycket som möjligt. Och då härtill kom att hon bjöd frikostigt på kaffe med dopp och allt som oftast skickade ett paket med smörgåsar eller annat smått och godt hem till familjen samt sist men icke sämst utan prut lämnade betalning för full timma äfven om det skulle fattas en eller annan kvart, var det inte att undra på, att hjälp-Fina ansåg sig ha haft tur och glädde sig åt att på gamla dar lyckats få en idealplats, sådan som hon ofta drömt om men hittills förgäfvets sökt i sitt lif.

Också underlät hon icke att hvar hon kom skryta med den nya platsen, och fru Viding blef i hennes framställning typen för den fullkomliga matmodern, en strålande idealbild, efter hvilken alla andra matmödrar bedömdes och värdesattes. Hemma i Finas egen familj betraktades fru Viding nästan som ett högre väsen, ett slags skyddsgudinna, som man endast fick tala om i de mest vördnadsfulla ordalag, och då mannen en dag i omföcknad tillstånd dristade säga några vanvördiga ord om högfärdiga skyddsfruar, som spela gudsnådliga och lefva flott på fattigt arbetarefolks svett och möda, blef

ETT BRUDPAR.

Grefvinnan Elisabeth Wachtmeister, född Carlsson, och kaptenen vid flottan, grefve Gotthard Wachtmeister. — Ateljé Marino, foto.

gumman så vred, att hon höll på att köra honom ur huset.

Så hade vintern gått, och det började lida fram på våren, då fru Vidings tjänsteflicka en dag insjuknade i influensa och måste intaga sängen för någon tid. Fru Viding var först befäkt på att genom en hjälpbyrå skaffa sig en tillfällig vikarie för någon vecka, men då Fina fick höra talas om saken och erbjöd sin tjänst, ville hon inte säga nej, ehuru hon nog skulle önskat en yngre och starkare kraft; och så fick Fina då full tjänstgöring hos sin beundrade idealmatmor, d. v. s. man gjorde upp, att hon skulle komma vid åttatiden om mornarna och stanna till samma klockslag på kvällarna mot den sedvanliga taxan för hel arbetsdag.

Inte gick det väl så bra, som det kunde gått med en yngre kraft, det hände nog, att frun själf fick förrätta både en och annan syssla, som egentligen bort tillkomma jungfrun, men den välvilliga matmodern hade inte hjärta att låtsas om några brister, och då första lördagen kom och aflöningen för veckan skulle göras upp, uttalade hon sig så berömmande om Finas arbete, som om detta icke blott varit tillfredsställande utan rent af öfverträffat alla förväntningar. Och Fina strålade med hela sitt magra, kantiga ansikte och förklarade, att hos en sådan snäll och rar matmor var det en glädje att arbeta och göra sitt bästa.

Så kom man då till lönefrågan, och då Fina på förfrågan, hur mycket hon skulle ha, sade sig vara tacksam, om hon fick efter den vanliga taxan, räknade fru Viding upp tio kronor, i det hon anmärkte:

— Fem dar, det gör ju tio kronor; är Fina belåten med det då?

Fina neg och stoppade pengarna i kjortelfickan.

— Ja, jag får vara så tacksam, goa frun, det är ju den taxa jag brukar få.

Och då fru Viding stack ett paket i hennes hand med ett välvilligt:

— Se här är litet till barnen, neg hon på nytt och upprepade:

— Tackar så mycket, goa frun, frun är så vänlig — och som sagdt, taxan är ju den jag brukar få.

Men då Fina stultade hem med sitt knyte under armen, ringde fru Vidings fråga: Är Fina belåten med det då? i hennes öron, och hon undrade, om frun tyckt, att hon begärt för liten betalning. Hvarför skulle hon annars ha framställt en sådan fråga, hon kunde ju ha nöjt sig med att säga: — Se här har Fina pengarna — fem dar, det gör ju tio kronor.

Och hela den följande veckan gick Fina och funderade på detta och undrade, om hon nästa gång skulle våga begära litet mer, eller om det var onödigt, att hon sade något, om fru Viding kanske själfmant skulle höja betalningen. Visserligen hade ju inte Fina direkt sagt ifrån, att hon fann taxan för låg, men skulle inte fru Viding i alla fall förstå, hvad hon menat, då hon sade: — Det är ju den taxan jag brukar få? Var det inte så tydligt, att en hvar måste begripa det, att hon menat: — Men om frun vill vara så snäll och höja taxan litet, så är det inte mig emot. Och fru Viding, som var så snäll och rar, nog skulle hon tyda halvkväden visa... Det skulle bli något att komma med därhemma, att hon fått höjd taxa på gamla dar, och något att kasta i halsen på de unga jäntslamsorna, som trodde sig kunna se en gammal erfaren arbeterska öfver axeln, för att hon inte hade så rappa ben som de.

Så starkt voro Finas tankar upptagna af denna fråga, att hon ibland blef helt distrahit i sitt arbete, och några gånger sökte hon på omvägar bringa ämnet på tal med matmodern och sondera hennes mening. Men fru Viding förstod alls inte Finas halvkvädna visor. Visserligen hade hon fäst sig vid gummans yttrande förra lördagen: att det ju var efter den vanliga taxan frun gett henne och undrat, om hon kanske tyckte sig ha fått för litet. Men det hade blott varit en flyktig tanke, som gått sin kos lika fort som den kommit, och sedan föll det henne icke in att vidare reflektera öfver saken — detta så mycket mindre, som hon allt jämt på alla sätt bemödade sig att underlätta den gamlas arbete och lät henne få en hel del friheter och förmåner, som ej hörde till de öfverenskomna villkoren. Sålunda behöfde hon ej komma till arbetet förrän klockan 9 på mornarna i stället för klockan 8 och fick i regeln sluta redan vid sex-tiden på aftonen, och det hände, att frun både sopade rummen och gick ärenden till magasinet för att spara hennes steg.

Och Fina tog emot all denna vänlighet med tacksam förfjusning, och utbredde sig i lof-ord öfver sin idealmatmor för hvem som ville höra på och försäkrade, att maken till fru fanns inte i den här staden och kanske inte i någon annan heller. Men allt efter som man närmade sig slutet af veckan upptogs hennes tankar allt starkare af lönefrågan, och på själfva lördagen befann hon sig i en sådan oro, att hon endast med svårighet kunde uträtta sina sysslor, och fru Viding, som lade märke till hennes förvirring, undrade, om hon inte mädde riktigt bra, och beslöt permittera henne så tidigt som möjligt.

Så snart middagsdisken var klar, gick hon alltså ut till Fina och räknade upp fjorton kronor, i det hon yttrade:

— Se här, Fina, är betalningen för veckan.

FÖRSÄKRINGS-AKTIEBOLAGET GLOBUS

Ansvars-, Garanti-, Glas-, Inbrotts-, Maskin-, Olycksfall-, Sjuk-, Rån- och Vattenledningskade-försäkringar.

Huvudkontor: Smålandsgatan 4. Namnanrop: "Globus".

Jag hoppas Fina kan hjälpa mig ett par dar i nästa vecka också, sen tror Hilda, att hon skall vara så bra, så hon kan komma på benen igen.

Fina såg på pengarna i sin öppna hand: en tia och fyra blanka enkronor, och hennes hjärta drogs tillsammans och hennes strupe snörades ihop, så att hon endast med möda kunde få fram:

— Tackar så mycket, goa frun.

Fru Viding, som observerade den långa blick hon fäste på pengarna, klappade hennes vänligt på axeln och sade:

— Ja, tack då för hjälpen, Fina — det var ju rätt betalt Fina fick — fjorton kronor — så jag inte har gått och gett Fina för litet.

Fina neg.

— Jo, jag tackar så mycket, goa frun, nog var det fjorton kronor, det var det visst det — tackar så mycket — det var det visst det.

— Ingen orsak, kära Fina — och här är litet åt barnen, afbröt fru Viding och lade ett större paket än vanligt i hennes hand. Och gå nu hem och hvila upp sig, Fina ser trött ut och behöfver allt sova ut i morgon, så om Fina kommer hit framåt tiotiden, så räcker det.

Fina neg igen.

— Tackar så mycket, goa frun. Tackar så mycket.

Men hennes ansikte hade alljämt kvar sin stela min, och hennes ögon hade ett uttryck, som efteråt ett par gånger föresväfvade fru Viding och kom henne att undra, om gumman kanske var allvarligt sjuk, så att hon nästa dag skulle bli utan hennes hjälp i arbetet.

3.

Det såg ut, som om fru Vidings aning besannats, ty på söndagsförmiddagen syntes ingen Fina till. Fru Viding fick reda sig så godt hon kunde på egen hand, och då gumman icke heller följande dag hördes af nödgades hon rekvrirera ett tillfälligt biträde från en arbetsförmedlingsbyrå. På tisdagen skickade hon ett bud till Finas hem för att höra, hur det stod till med henne, och budet kom tillbaka med underrettelse, att Fina var borta i arbete på annat håll. Svaret väckte en viss förvåning hos fru Viding, ty hon trodde sig ha anledning förmoda, att Fina funnit sig väl i hennes tjänst, men hon antog, att gumman fått någon långvarigare anställning hos någon annan familj, som hon ej ville afsäga sig, och så ursäktade hon henne och funderade ej mer på saken.

Denna förhöll sig emellertid icke alldeles så, som fru Viding trodde. Fina hade icke öfvergifvit sin idealmatmor, emedan hon fått en bättre plats, utan därför, att hon var besviken och förbittrad i djupet af sin själ. Hon hade varit så förvissad om, att hon denna gång skulle få löneförhöjning. Hade inte fru Viding själf sagt: — Är Fina nöjd med den betalningen då? Och hvad betydde det annat, än att hon ansett lönen för låg... Om hon åtminstone höjt något litet — 25 öre — ja bara 10 öre om dagen — det hade dock varit en höjning — men nej, inte så mycket som ett öre... Visserligen kunde det ju hända, att felet lika mycket var hennes eget, som inte rent ut begärt förhöjning, men hur som helst, Fina ville aldrig mer se fru Viding för sina ögon. Denna hade varit hennes idealmatmor, nu hade idealen svikit henne, och så vände hon det ryggen.

Men det är svårt för en människa, som en gång haft ett ideal att se upp till, att sedan alldeles undvara ett dylikt. Fina gick som förut sin dagliga vandring mellan hemmet

Alla själars dag.

Ögonblick som domnat
i evärdlig ro från tidens mulna sand,
själar som fullkomnat
varats längtan mot ett ljusets under-
land —

till er höjd ej böljan når;
evighetens tecken står
värnande för aftonsky,
strålande i vinterns ny.

Syner som ni sågo
ännu vid en slocknad lampas sakta
sus,

önskingar som lågo
slumrande i trötta hjärtans tempelhus,
sin förklaring få en gång
när i lifvets segersång
alla helgons röster blandas,
hälsande den dag som randas.

Unga släkten spana
mot dess fjärran underbara verklighet.
Smärtans blickar ana...
Tviflet frågar — natten tiger. Ingen vet.
Men ur myllan brodden trår!
Alla själars timma slår
öfver tidens dunkla ström —
lifvets sköna aftondröm.

ADOLF NORDGREN.

och de olika familjer, hvilkas hjälpredda hon var, och dessa märkte åtminstone till en början ingen annan förändring hos henne, än att hon föreföll litet mera inbunden och rellig än förut och kanske äfven något långsammare i sitt arbete, hvilket de antogo bero på någon tillfällig klenhet. Men allt efter som dagarna gingo tycktes denna klenhet tillfuga, och det började blifva klart för matmördrarna, att gamla Fina var uttjänt och behöfde unna sig någon ro, och de funno sig nödsakade att vända sig till yngre krafter.

Fina såg sig förbigången på det ena stället efter det andra, där hon varit van att anses som själfskrifven vid förekommande behof af hjälp, och det enda, som återstod henne, var snart tillfälliga anställningar genom arbetsförmedlingsbyråerna hos sådana hem, där man ej förut kände henne. Och hon tog emot dessa förödmjukelser utan att beklaga sig med ett ord för någon. Endast det stela uttrycket i ögonen, som tycktes sjunka allt djupare i sina hålor, förrådde den bitterhet, som fyllde hennes själ. Hon förstod, att hon var vrakad, att hvad som återstod henne blott var att lägga sig ner och dö, och desto djupare växte hennes grämselse öfver den händelse, som ytterst var orsaken till hennes elände, öfver denna löneförhöjning, som hon så säkert hoppats på och som hon dock gått miste om. Hur förbannade hon ej i somliga stunder sin egen dumhet att ej ha talat rent ut med fru Viding, sagt ifrån bestämdt, hur mycket hon ville ha — ty naturligtvis hade hon då genast fått, hvad hon begärde... Eller om hon åtminstone yttrat sig litet tydligare än hon gjorde, om hon sagt till exempel: — Jag får

naturligtvis vara nöjd med hvad frun vill ge mig. Eller också: — Taxan är ju förstås så och så mycket, och sen får frun ge mig, som hon själf tycker... Naturligtvis måste då frun ha förstått, att hon var missnöjd, och ökat på betalningen... Men vid andra tillfällen åter tviflade hon på, att några aldrig så tydliga framställningar eller vinkar hade hjälpt — kanske hade fru Viding hela tiden förstått, att hon var missbelåten med taxan och väntade förhöjning, men helt enkelt inte brytt sig därom, utan menat, att det kunde vara nog med hvad hon fått.

Så plågade sig Fina med ständigt nya hypoteser och antaganden och vred och vände på frågan på alla möjliga sätt, utan att kunna komma till något resultat. Hon kände själf, att dessa eviga grubblerier togo hennes kraft, och det fanns ögonblick, då hon gjorde svaga försök att resa sig upp emot dem, skaka dem ifrån sig, då hon såg sig omkring i sitt hem och sade sig, att hon måste lefva för dottern, som nu fick slita lifvet ur sig för att hålla hungersnöden utanför dörren, sedan modern blifvit så orkeslös, att hon ej längre förmådde åtaga sig något arbete. En idé dök upp i hennes hjärna: om hon skulle vända tillbaka till fru Viding, erbjuda sin tjänst på nytt och samtidigt helt enkelt anhålla om förhöjd lön? Men om fru Viding nekade, om hon tyckte, att Fina var för gammal och klen för att kunna påräkna högre betafning än förr!...

Så var tviflet åter där, och grubblet hade henne på nytt i sitt våld. Den stackars gumman fick ingen ro, det var, som om en långsam, färande feber sugit lifvet ur hennes kropp, hennes ansikte bleknade och skrumpnade allt mer, hennes ögon glödde, och hon såg så hemsk och underlig ut, där hon saff hopkrupen dagarna i ända i ett hörn i dotterns hem och stirrade rätt framför sig, utan att synas märka de innevarande, att hennes anhöriga började tro, att hon mistat förståndet.

— Mormor har blifvit tokig, sade barnbarnen och sprungo i en halfcirkel förbi gummans hörn, tänk, om hon är farlig och kan göra oss illa.

— Käringen skulle till Konradsberg, brummade mannen, där han låg påklädd i sängen och vräkte sig, rödmosig och vresig efter sista ruset. Men den fattige har förstås inte ens råd att skicka sina galningar till hospitalet.

— Kanske hade de råd både till det ena och det andra, om de bara lät bli att supa, snäste dottern vanvördigt.

Men eljes var också hon förargad på modern för hennes långvariga sjukdom och gjorde knappast något försök att dölja sitt dåliga humör, då hon vid måltiderna kastade till henne hennes matbitar eller var nödsakad att allt emellanåt ge henne en handräckning, till exempel vid uppsligandet om mornarna och vid sänggåendet om kvällarna o. d.

Huruvida gumman lade märke till omgifningens ovänlighet var ingen, som riktigt visste, men ett par gånger, då dottern lät sitt misshumör taga sig litet starkare uttryck än vanligt, fäste modern en blick på hennes ansikte, som kom dottern att haja till och för en eller annan dag iakttaga litet mera hänsyn i sitt uppträdande — tills oviljan på nytt föf öfverhand och hon föll in i den gamla snäsiga tonen.

I ett och ett halft år höll gamla Fina ut i sitt elände, innan döden kom och befriade hennes ande från det bräckliga, förtorkade skal, som redan länge tyckts färdigt att falla sönder och åter förenas med jordens stoff.

Främmande. * En scen. * Af Ode Batten.

LUNCHBORDET I MATSALEN VÄNTAR med fyra kuvert.

Genom fönstren skickar förvåren sin bleklagda sol, som förstulet kysser fruktskålens drufvor och spelar i karaffen med det röda vinet. Det skimrar af drufvorna, vinet gnistrar och de slipade glasen sprida regnbågsknippen öfver duken.

Det är i en elegant direktörsvåning med en tung, ödsligt högtidlig komfort, som ropar efter personlighet och människor.

Husets fru träder in med sin dotter vid handen, en liten sexåring, som slår upp sina blomblå ögon i ett gryningskärt ansikte och frågar:

— Kommer främmandet nu, mamma?

— Jo, det ringde, gå du och öppna, svarar modern. Hennes röst är sammelsmjuk och långsam. Aldern är obestämbär, fyrtio eller mer kanhända med de skönjbara inslagen af grått i det ljusa håret, men lika gärna trettiofem. Det är glans om ansiktsrunden och öfver gestalten hvilar ett stycke af fullblomighet; man tänker på en blommande lind sådan man ser den en julidag i sfären af solighet, vingbrus och doft. Hennes öppna, gråbruna blick speglar en känslighet utan spår af den kyliga skärpa, märkena af eftertankens bett, som icke äro sällsynta hos kvinnor af samma klass. Rörelserna ha en lugn och omedelbar rytm, densamma som dyningens, när stormen bedarrat.

Hon går ut i tamburen för att ta emot.

Den främmande är en ung man af traditionell litet äldre konstnärstyp, blek och mörk, med ett tragiskt ansikte och anlagd vårdslös klädsel slick i släp mot vanligt bruk. Han hänger upp sin svarta slokhatt och kappan, en ljus ulster, alltför sval för årsliden.

Hon räcker honom handen och önskar honom välkommen i påfallande vänlig ton.

— Ja, här har ni mig nu, svarar han, när de stigit in i matsalen. Och ni har gjort stor déjuner, ser jag. Er inuit lydte annars: Vill ni göra mig det stora nöjet att dricka te hos mig i morgon middag klockan 1. Jag tog er på orden; alltså har jag redan ätit frukost mot förmodan, men tyckte att jag alltid kunde dricka en kopp te ändå. Det är eget att tänka sig, att om jag varit i det läget att verkligen behöfva frukost, så tror jag inte, ni hade bjudit mig ens på te.

— Men det tror jag. Nu slår ni er väl i alla fall ner och håller mig sällskap? Det är inte säkert att min man kommer.

— Det nästan hoppas jag. Vi känna hvarandra ju inte. Och hvarför skulle vi egentligen stifta bekantskap? Jag tänker mig att vi skulle passa ungefär lika bra ihop som vatten och eld.

Hon ler sitt soliga leende, och de ta plats, den lilla flickan som tredje man. Lunchen går af stapeln under hvardagligt samspråk. Han dricker sitt te och skalar en apelsin.

— Kommer inte det andra främmandet, mamma? utbrister flickan fundersamt.

— Det ser inte så ut, ler modern.

— Ja, det gör ingenting, skratrar den lilla.

— När vi ha ätit, får lillan gå ut och leka.

— Nej, jag vill inte leka.

— Nu skall lillan vara lydig.

— Vill mamma, att jag går ut och ser, om inte pappa kommer snart?

— Ja, och om du inte möter honom, så får du stanna ute och leka. Ella följer med dig. Du behöfver frisk luft, lilla barn.

Frun ringer och Ella, jungfrun, kommer och tar barnet med sig.

Det blir en stunds tystnad. Slutligen frågar hon:

— Är ni road af att se på gamla porträtt?

— Naturligtvis.

— Då gå vi in i mitt rum, där jag har ett helt album sådana. Jag skall sätta er på prof; ni skall få leta reda på en fotografi af mig, när jag var sjutton år. Det kan ni nog inte.

De stiga in i sidorummet. Det ser hvad man kallar bebodt ut men är öfverlastadt med småsaker af alla möjliga slag. Hon räcker honom albumet, som han börjar leta i, helt upptagen.

— Ja, ni behöfver inte se på alla, ifall ni inte vill. Men försök att hitta mig, när jag var sjutton år. Sjutton år...

Han finner kortet och vänder sig frågande emot henne.

— Det är rätt, svarar hon suckande. Tänk, att man någonsin varit så ung. Sjutton år...

Konstnärrens döttrar i ateljern på Charlottenborg. Af C. W. Eckersberg.

Dammen vid Vognserup. Teckning af P. C. Skovgaard. Från Nationalmuseums utställning af handteckningar af äldre danska målare. — O. Ellqvist, foto.

Och efter en paus återtar hon vemodigt:

— Ge mig tillbaka tio år af mitt lif. Bara tio år... Hvarför kan jag inte få det? Säg...

— Fråga Gud.

— Han svarar mig inte. Hvarför får man aldrig det man vill?

— Därför att man bara vill det omöjliga. Helt enkelt därför... Så pass anständig är nu en gång människan, verkligheten.

— Hvem vet, om inte också djuren äro så pass anständiga i all tysthet?

— De andra djuren, menar ni. Men — och han höjer rösten som förebrående — ibland händer det ju ändå, att man önskar det som inte är absolut omöjligt utan åtminstone ligger inom möjlighetens gränser. Men alltid är det ju dyrköpt och mödosamt att nå, detta inte omöjliga som man ibland vill med i det närmaste bibehållen anständighet. Det har bara sken af omöjlighet i sitt höga pris, sin riskabla natur och i sin svårighet att nå. Men det är inte omöjligt; ni finge inte missstycka, om jag också skreke ut detta så högt — att er man komme. Och jag skulle kunna passa på att göra er en samvetsfråga i sammanhanget.

— Jag är idel öra.

— Låt mig anta, att ni sedan en tid vore så pass oanständig, att ni önskade någonting som låge inom möjlighetens gränser. Vore ni beredd att erlägga lösepenningen för er önskans uppfyllelse? Vi lefva nu en gång för alla inte i något sagoland, där stekta sparfvar flyga oss i munnen. Skulle ni våga kasta er i faran på vinst och förlust?

— Jag vet inte...

— Nej, se där. Och under det ni besinnar er lider tiden. Ni försitter den. Ni försummar att gripa tillfället i de förbiflygande lockarna.

I kyrktornet, som aftecknar sig i fönstret, slår klockan högtidligt.

— Hör ni inte himmarnas kaplopp? Hör... fortfar han och går fram till fönstret, där han blir stående med blicken mot kyrkan i det mätta solljuset. Jag kan aldrig höra en tornklocka klämta utan att tänka mig någon som utför klämtningen, en tornvakt som sitter däruppe i gluggen. Han har en tung hammare i hand. Jag ser honom så väl: en liten gubbe, det är väl en tomte, gammal och snöig och med sorgflor... Han sitter där grensle i gluggen lutad öfver ett solur och ett timglas, bägge tidmätarna för att riktigt kunna följa med. Och hvar gång den rastlösa sanden rasslat tillsammans sekunderna till kvarter, lyfter han hammaren och låter den dåna mot klockrunden. Det heter, som ni vet, att klockorna säga: Kommen, kommen, I alle. Och på samma gång sätter tornvakten händerna om munnen och ropar öfver torget som genom en lur med högt och entonigt ljud: Tiden lider... Raska på, godt folk...

Hon betraktar honom tankfullt där han står vänd mot fönstret och säger detta.

— Jag menar således, fortfar han, att om man skall hinna med hvad man har i uppsåt, så måste man skynda; klockorna kalla och kalla. Ser ni inte min lilla gubbe, som så troget sitter där uppe och dunkar?

— Jo, svarar hon lågt, jag hör honom åtminstone både natt och dag men ser honom gör jag inte.

Idun vädjar till de svenska hemmen.

Hjälp de nödställda offren för spanska sjukan!

MORDANGELNS VÄG GENOM DE svenska hemmen i dessa dagar tecknas med färar och utsägligt lidande. De unga, de kraftiga, som utgöra medelpunkten i sin krets, ryckas bort ofta lika hastigt som om de fallit för en fiendtlig kula. Familjefäder, lämna hustru och barn, som de uppehållit med sitt arbete, mödrar dö från sina små, och deras plats synes de efterlevande omöjlig att fylla.

Men hur många hem är det icke, som drabbas af en dubbel hemsökelse. Som om det icke vore nog med sjukdom och död, kommer därtill bristen, i många fall den bitteraste, mest nakna fattigdom. Det är för att i någon ringa mån kunna lindra denna nöd, som hemsöker hundratals svenska hem i stad och på land i dessa dystra, beklämmande höstdagar, som Idun vänder sig till sin läsekrets med en vädjan om hjälp. Få af de hem, dit Idun når ha väl skonats undan den härjande farsot, som nu härjar vårt land, oro och lidande ha varit dagliga gäster, men dock har man på många, många håll kunnat se framåt mot ljusare tider, då faran för de närmaste lif var öfverstånden. Ty man kände en ekonomisk trygghet, man visste, att man kunde skaffa god vård, stärkande föda, hvila, allt sådant som kan köpas för pengar. Men hur många människor måste icke undvara allt detta? Hur många sjuka få icke sakna det nödvändigaste, om icke vänliga människor sända dem sin hjälp.

Du, som undgått den hemska sjukdomen, gif åt de nödställda, åt dem, som kämpa med döden. Gif också åt de små barnen, som förlorat far eller mor, ibland bägge sina föräldrar; åt de gamla, arbetsodugliga, som sett sin son eller dotter ryckas bort.

Det finns så många fall, där snar hjälp vore en dubbel välsignelse, att man tvekar i valet, då man skall berätta om dem.

I Stockholms fattigkvarter, långt ute i Maria församling, ligger hela familjer till

sängs, och deras sängkläder och sänglinne äro af den uslaste beskaffenhet. Här finnas barn, som få gå så dåligt och tunnt klädda, att de förkyla sig och duka under för spanska sjukan af brist på lämpliga kläder. Församlingssystrarna i Maria äro mer än villiga att taga emot gåfvor i form af kläder eller linne för dessa sina skyddslingar. Det finns så många sådana hem, där sjukdomen har jämförelsevis lindriga former, men där bristen på det nödvändigaste försvårar sjukdomen, stjälar kraft och energi från familjen.

I Solna församling, dit Hagalund som bekant hör, är tillståndet om möjligt än värre än i själfva staden. Därute ha sedan länge de fattigaste haft sin hemvist. Ett energiskt arbete bedrifves i kampen mot nöden och sjukdomen med församlingens kyrkoherde Sven Nilsson och hans fru i spetsen, men frivilliga bidrag krävas i stor utsträckning, då hvarken medel eller folk räcka till i dessa tider. De föräldralösa barnen söker man ta hand om, men upptagningshemmet Barnabo, som är afsedt för en 8 à 10 barn är sedan länge öfverfullt och man vet icke längre hvar man skall vända sig. Det är också så många späda barn, som borde tagas hand om, men församlingen äger ännu icke någon spädbarnskrubba, och det är i synnerhet nu en brist som kännes mycket svår.

Af de svårast hemsökta familjerna i denna fattiga församling kan man med skäl nämna en där hustrun dog i spanska sjukan efter att ha fått ett litet barn, som också afled, och lämnade mannen sjuk med fyra minderåriga barn att försörja. I en annan familj, som också kan kallas hårdt drabbad, ha både hustrun och mannen, som äro mycket sträfsamma och dugliga människor, nyligen genomgått spanska sjukan. De voro bägge så undernärda, att deras motståndskraft var alldeles bruten. Hustruns lungor äro nu angripna, och man fruktar, att mannen i sitt ytterligt utmattade tillstånd också

har ådragit sig något inre lidande. Makarna ha ett barn, som nu kanske kommer att förlora bägge sina föräldrar, om icke medel kan skaffas, så att de få fullt tillfredsställande vård och närande föda.

Att ge de sjuka, som hålla på att tillfriskna närande föda och tillräcklig hvila är för öfrigt något af det viktigaste i kampen mot spanska sjukan.

Se vi ut öfver landet är nöden öfverallt stor. Den svenska landsbygden har på sina håll hemsökts lika obarmhärtigt som städerna. Här är ett fall från Småland, som kommit till vår kännedom. Mannen som var torpare och hade hustru och tre små barn dog först och kort därefter hustrun och nu ha de tre små lämnats utan huld och skydd. Exempelen skulle kunna mångdubblas, men hvarför framdraga flera? Är det icke nog att veta, att öfverallt lefva människor i nöd och betryck, som du skulle kunna lindra i någon mån genom att ge ett bidrag? De fattiga hjälpa de fattiga, så har det alltid varit, därför att de känna genom egen bitter erfarenhet hvad lidande och umbäranden vilja säga, hvarför skulle då de som undgått de ekonomiska pröfningarna, så vanskliga att bära, visa sig trögare och mindre förstående för andras nöd? Det får icke vara så, och vi veta, att det icke är så.

Gåfvor i penningar, äfven de minsta, mottagas med största tacksamhet å

**Iduns expedition, Mästorsamuelsgatan 45,
Stockholm.**

Det insända torde godhetsfullt förses med påskrift

"Till Spanska sjukans offer".

Redovisning kommer att ske i tidningen. De insamlade medlen komma att fördelas öfver

hela landet

genom pastorexpeditionerna och genom församlingssystrar och diakonissor i städerna.

Gif en skärf åt spanska sjukans offer!

— Kom och titta, ber han skämtsamt.

Hon kommer, och de ta plats midt emot hvarandra i det matta solljuset från fönstret. Deras blickar söka och sjunka in i hvarandra under tystnad. Plötsligt flammor en blodsky upp i hennes ansikte. Men det ser ut, som om hon inte visste eller kände det. Hon sitter frånvarande och stelt framåtböjd som gallionbilden i en skeppsstäf. Men han ser det och fattar snabbt hennes hand, som han höljer med kyssar. Han smeker henne på pannan och om kinderna, där hans hand darrar och trefvar som en blinds. Hon förblir orörlig, och med dragen findrande liknar hon alldeles den vackra gallionbilden i stäven på en nattlig seglare, som en sökande strålkastare plötsligt hittat.

Men bara några ögonblick... Hon spritter till som en häffigt vaknande och böjer sig tillbaka i stolen med orden:

— Så får ni aldrig göra mer.

— Får jag inte!

— Nej...

Han sjunker tillsammans och suckar tungt.
— Nej, inte... upprepar hon med kall och fattad röst.

Han sitter i tyst grubblande ställning med händerna om hufvudet. Hon tycks bli skräm, reser sig och räcker honom handen, med en

rörelse som liknar uppmaning att gå. Han fattar den och säger lugnt:

— Ja, jag skall gå. Men dessförinnan har jag några ord att säga, och jag ville gärna, att ni skulle höra dem.

När hon inte svarar, men visar en avvakande min, fortfar han i lugn och dämpad ton:

— Jag minns så väl första gången jag såg er i det lilla ampelupplysta förmaket på banketten, där jag mer af olyckshändelse hade kommit med. Det är en känd sak, att de ögonblickliga intrycken äro de starkaste. Ni såg så smärtsamt trött ut där ni satt, trött och blid... Där var skumt, som ni minns, och ert ansikte syntes bara svagt i hörnet, men era händer, som ni höll sammanknäppa, framträdde tydligare. Jag tyckte, och intrycket slog mig, att det såg ut som om ett litet barn hade somnat i ert knä. Och någon sorts syster till kärleken — jag kan ju kalla henne medkänslan — störde mig. Jag kände en svår längtan efter att få tala med er och tänkte: det där är ingen borgardam i grund och botten, inte längre än till de yttre villkoren...

— Borgardam...?

— Ja, hon är mig en gammal bekant. Tro därför inte att jag längre orkar bestå henne

någon afsky; min trötthet har förbytt den i deltagande. Eller hvad säger ni om hennes blinda formbundenhet, hennes bekvämlighet, hennes blodlöshet, hennes högfärd och hennes feghet, hennes snålhet...

— Snålhet...?

— Ja, men inte ifråga om pengar, utan det är hennes snålhet med sig själf jag syftar på. Och den råar hon inte för; hon har ingen lifskänsla eller hon kväfver den, om den yppar sig, eftersom hon är bunden af form. Och detta råar hon heller inte för; andra ha bundit henne. Af samma skäl blir hon dens hustru, som hon inte älskar. Innan hon handlar, frågar hon sig alltid: hvar är favören för mig? Det är hon som bor i alla dessa höga hus, som skymma solen för oss. Från sina fönster lyss hon ju gärna till den serenad, som tränger upp, men hon föraktar i grunden sångaren, fast hon kan tåla honom så länge lofsången gäller henne; när den tystnat eller riktas till andra, hatar hon honom. När vi älska henne, föraktar hon oss, och när vi inte längre älska henne, hatar hon oss. Hon lockar oss till sig, och när vi kommit, gäckar hon oss. Hon missleder lifvets källsprång... Han tystnar, reser sig med en bugning och går.

John Forsell. *Halfsekelmannen för dagen.*

KANSKE FINNS DET INGEN BANA SÅ glänsande som en berömd sångares; det är som om han vandrade öfver de hvardagsstigar dem vanliga dödliga knoga sig fram på. Hela världen ligger för hans fötter och all världens goda faller honom till; ordnarna trängas på hans bröst och mynten i hans ficka. Han är den gudomlige, framför alla

gynnade, han har en miljon i sin strupe, den är ett "Sesam, öppna dig!" för all lifvets härlighet.

Men vägen till stjärnorna är lång.

Upptäckten af flygkonsten har gjort många svåruppnådda höjder lätt tillgängliga, men konstens höjder når man dock fortfarande endast genom ospard klättring, i vår tid till och med betydligt försvårad genom den stora musikediktarens, Richard Wagners, enhetlighetskraft. Egentligen har Bayreuthermästaren vållat konstens adepter ganska mycket bryderi, det var ändå bekvämare den tiden då man blef en berömd tenor endast för den naturförmånen att kunna slunga ut ett högt c eller ciss och en berömd baryton för blotta möjligheten att sjunga en italiensk bravuraria — det är visserligen också en konst, obestridligt, men det har kommit till ett plus, krafvet på gestaltningförmåga, att sångaren icke enbart skall kunna aflägga sångens ekvilibristiska mästerprof utan att han äfven skall kunna tolka innebörden af hvad han har att återge, det enhetlighetsbegrepp, som ord, musik och på scenen, spel skall utgöra. Först med uppfyllandet af dessa villkor kan en nutida sångkonstnär ha hopp om och anspråk på att bli en berömdhet på denna och andra sidan Atlanten.

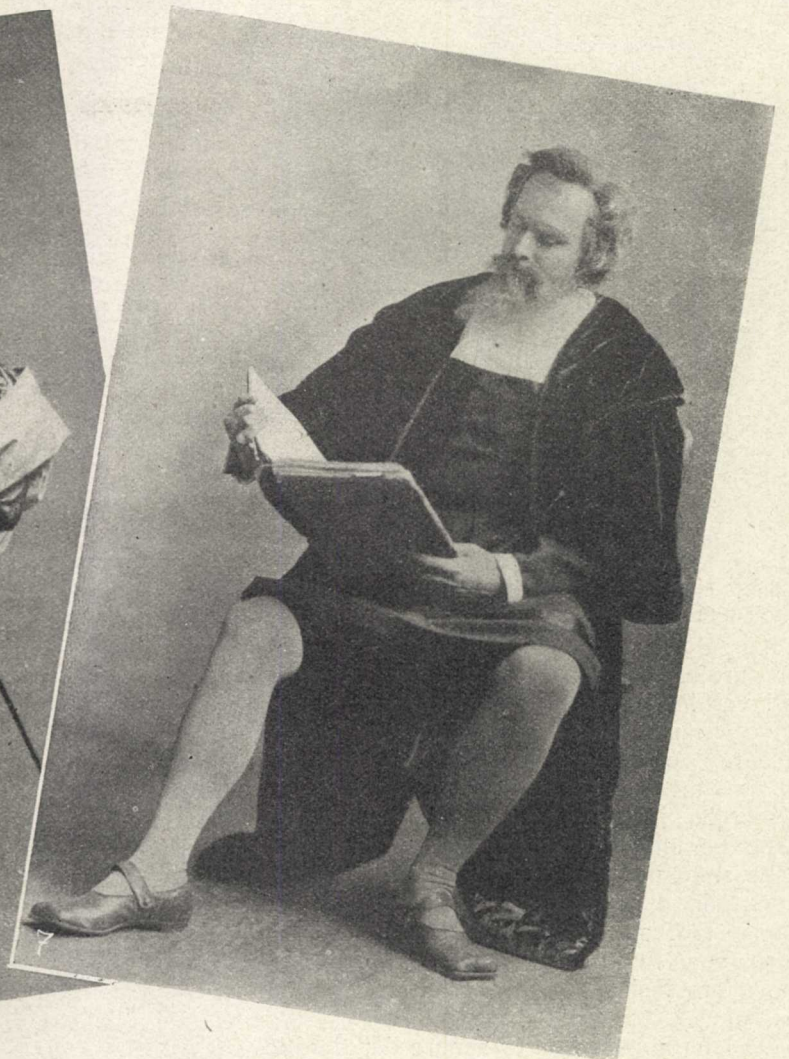
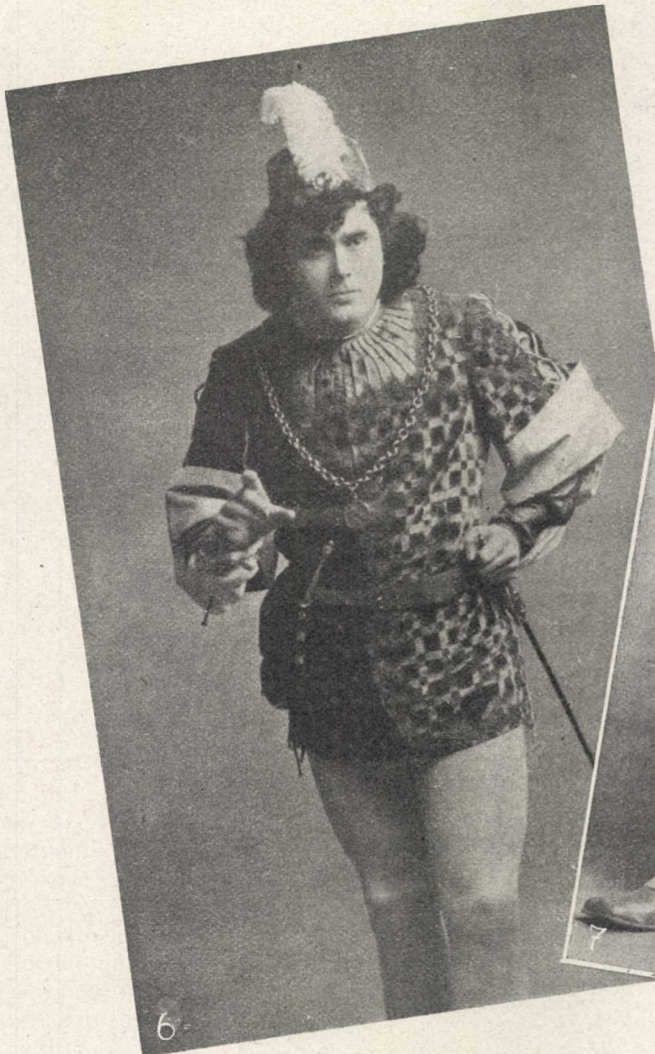
Vi äga i vårt land en sångare, som i ovanligt hög grad fyller måttet af dessa kvalifikationer, en sångare som med ett beundransvärdt italienskt belcanto förenar den dramatiska intensitet och bredd i föredrag och framställning, som fordras af en Wagnerfolkare, en sångare, som med enastående konstnärlig smidighet kan taga lejonsprånget från så skilda partier som en "Figaro" i "Barberarn" till en "Flygande Holländarn", en "Telramund" och nu senast en "Amfortas". En sångare som till alla yttre förmåner äfven äger den inre och främsta: en äkta konstnärsbegåfning med rikaste uttrycksmedel att göra den gällande, och denne sångare, i så lycklig grad pre-

1. och 2. De senast tagna porträtten af John Forsell med familj. Rahmn och E. Holmén foto.

John Forsell i några af sina förnämsta roller. 3. Eugen

Några ord till lifsjubileet. Af Sigrid Elmblad.

distinerad till världsrykte har också förstått att i vidaste mått vinna det. Det är knappast nödvändigt att nämna hans namn, ty vi ha egentligen inga andra världssångare att välja på. De sångfåglar, som flugit ut från vårt land och vunnit ära och rykte, ha icke varit få och deras namn glänsa bland de klaraste stjärnorna på konstens firmament, men de ha alla fillhört det kön, som annars får gälla för det svagare. Med undantag af Labatt och Elmblad, som båda utsträckte sin sängarskråt äfven till andra sidan af det stora vattnet ha de flesta af våra inhemska sångare nöjt sig med den trofasta lokala beundran som de rönt i sitt eget land vid den i det längsta hägnade och hägnande kungliga operan. Hvarken en Arnoldson, Willman eller Uddman, hvar och en i sitt fack framstående och af sin tid högt skattade sångare ägnade en tanke åt att gästspela ens i våra närmaste grannländer. Labatt och Elmblad utgöra som sagdt våra banbrytare på världssångarbanan och till dem sällar sig som den tredje i ordningen John Forsell.

Slumpen spelar i grunden en nästan skrämmande roll i den mänskliga fillvaron. Den tillfällighet som gjort John Forsell till en världsberömd sångare var den att en gammal farbror till honom, som förgäfves bemödade sig att få sin dotter antagen som elev vid Musikaliska akademien, harmset utbrast:

— Jag undrar just om de också skulle ha panna att vägra en person med din röst inträde.

John Forsell var den tiden en lofvande officer, med lif och själ hängifven sitt yrke. Han gick på Centralen, var en ung man af det slags typ som unga flickor bruka kalla: "O, så stilig", dansör, sångare, med en sällsynt vacker röst, som spred glädje i vida kretsar, en af de eftersökta, naturligtvis en smula bortfjäsad, en smula galenpanna också, men under ett visst yttre laisser aller, dock allid bevarande en djup fond af allvar inför pliktuppfyllelsen i ett gifvet kall.

Onegin. 4. Don Juan. 5. Wilhelm Tell. 6. Othello. 7. Hans Sachs i "Mästersångarne i Nürnberg." 8. Grefve Almaviva i "Figaros bröllop".

Farbroderns ord föllo i god jord. Egentligen mera för ro skull än med någon bestämd afsikt profsjöng han för professor Günther, men så föga tänkte han på något resultat häraf att han icke en gång såg efter på svarta taflan om han var antagen eller ej, tills han erhöll en kallelse att infinna sig till lektion. Helt bestört skyndade han upp

John Forsell med sin syster, nuvarande ärkebiskopinnan Söderblom, i barnåren, samt deras mor.

vårt nordiska skaplyne. Olle Strandberg senior, som aldrig lär ha beledsagat sin vackra sång med något öfverflöd af aktion skall en gång ha yttrat: "Nog kunde jag sjåpa mig som de andra om jag ville, men det skäms jag för." Utan att gå så långt behöfs det nog ofta en stark uppryckning till frigörande af det inre jag, som hålles bundet af det yttre. Kanske också att den unga konstnovisen ännu till en viss grad skattade åt det häfdvunna begreppet att bara en sångare hade toner i sin strupe och förstod att behandla dem så var det nog. Om så var fallet lämnade han emellertid snart och fullständigt denna ståndpunkt. Af Johannes Elmlad, som med sina energiska kraf på dramatiskt lif och sitt eget fändande exempel blef till en eggande drifkraft för operans alla yngre medlemmar, mottog John Forsell de impulser, som skulle väcka hela hans inneboende begåfning till fullt medvetet lif. Redan som Vidar i Tirfing, en af hans tidigaste uppgifter, visade han hvad han som dramatisk sångare skulle komma att prestera och därefter gick hans utveckling i snabbt tempo framåt och uppåt till den höjd af mästerskap, som han numera obestridd intar.

till professor Günther med förklaring att det var honom omöjligt att begagna sig af undervisningen vid akademien, hans förmiddagar voro helt och hållet tagna i anspråk af hans arbete på Centralen.

— Men jag sl... släpper inte löjtnanten, sade den lille professorn med sin karaktäristiska stamning. Då f... får vi ta a... andra tider. Därvid blef det och Günther utbildade sin mest lofvande elev med ett nit och en omsorg, som fick sin belöning i denna elevs lika stora lust som förmåga att tillägna sig lärdomen.

Då John Forsell fem år senare debuterade, var det kanske dock ej så mycket ett brinnande begär att utbyta svärdet mot lagern, som dref honom till scenen, han var nu en gång af själ och hjärta militär, men det finns någonting som heter ekonomiska skäl här i världen och som ofta äro tungt vägande.

Han hade ett års bestämmelsefrist för det afgörande steget. Under denna tid var han engagerad vid operan, men stod ännu kvar i armén med fri reträtt, och då året gått till ända och afgörandets stund var inne tyckte han sig ha kommit på det klara med att han dock lämpade sig bättre till officer än till operasångare, och han var just på väg till sin regementschef för att anmäla sitt återinfråde i tjänstgöring, då han stötte på kungliga teaterns dåvarande regissör, Johannes Elmlad, som med sin flammande konstentusiasm och sin erfarna blick i fråga om dugligt konstnärsmaterial använde hela sin öfvertalningsförmåga för att få denna tviflande Tomas att ändra sitt beslut. Dess bättre lyckades det, ty att en energisk och framstående officer gått förlorad i John Forsell är dock på långt när ej en så oersättlig skada, som den förlust konsten skulle ha lidit om i denna stund vår främsta sångare vandrat omkring som välbeställd öfverste eller fill och med general.

Det fanns hos John Forsell i början af hans sceniska bana någonting af den stelhet, det slags blygsel för att frifft ge sig hän, som vidlåder hela

I kronans kläder.

Det är egentligen förunderligt hur föga varaktigt intryck ett aldrig så skoladt röstmaterial gör, betraktadt endast som klangfärgning. Det är en utsökt stundens njutning att lyssna till toner af en sådan valör men det är först deras innebörd af dramatiskt lif och känsloeffekt som oförglömligt bränner sig in i ens minne. En bravuraria förklingar och är borta ur minne och sinne men man kan aldrig glömma en så i detalj genial gestaltning som John Forsells af exempelvis en Don Juan, en Eugen Onegin eller Scarpia. Han hör dess bättre ej till det slags sångare, som bli dramatiska på bekostnad af det musikaliska värdet. Han har ju alla medel och möjligheter att bevara det, och det är just helgjutenheten i hans konstnärsskap, som gör honom till hvad han är, en af sin tids främsta och mest uppburna sångare. Låt oss med en smula stolthet erkänna detta, äfven om patriotismen för tillfället står bedröfligt lågt i kurs.

Det finns en mångfald framstående sångare, som röra sig likt fisken i vattnet på scenen, men som ovillkorligt behöfva de bräder, som föreställa världen för att göra sig gällande, men det finns äfven ett fåtal mera vidtomfattande begåfningar, som äro fullt ut lika hemmastadda på konsertestraden och som veta att lika framgångsrikt där försvara sin plats som på tiljan. Till detta fåtal hör John Forsell. Det fordras i grunden en långt intensivare konst att bli en framstående konsertsångare än att vinna lagrar på scenen, spelets stödjande hjälp går förlorad, allt skall bäras fram af ord och ton, känsla och intuition, åtminstone om man gör sig till tolk för den fördjupade och förnäma konst, som nämnes romanssång eller för att begagna det tyska, mera karaktäristiska uttrycket, framträder som "Liedersänger". Och på detta område är John Forsell en mästare, som söker sin like. En konsert af John Forsell här hemma är för öfrigt icke blott en ren musikalisk högtid, den innebär äfven oftast ett nytt och intressant bidrag till ökad kännedom om svensk musik.

Hofsångaren och "Fader Berg" i kulan stämning.

John Forsell med sin fru vid Niagarafallet.

Vi äro sannerligen skyldiga honom särskildt tack för att han i så hög grad beflitat sig om att göra sig till tolk för våra inhemska tonsättare; så ha vi, exempelvis, främst genom honom lärt att känna en fondiktare af, jag skulle vilja säga en så inåtvänd begåfning som Ture Rangström, och det vill i sanning öfverlägsen konst till att på ett så fulländadt sätt frambära den beslöjade stämmingsintiteten hos detta säregna skaparkynne.

Ja, snabb och glänsande har John Forsells konstnärsbana varit. Vigt och spänstigt har han klättrat upp för branterna. Utmärkelser och erkännande har han vunnit i större mängd och med större fog än många celebriteter, och om alla de fientliga makterna kunde enas lika lätt som deras ordnar på hans bröst skulle nationernas förbund i en handvändning bli till verklighet. Han har redan nått till den konstens höjd, där medvandarna smälta samman, men icke heller tiden har stått stilla och han har äfven samtidigt hunnit till sitt lifs zenit, halfsekelhöjden, där en man stannar ett ögonblick till rast för att kasta en blick på vägen och se hur långt han nått, ty han står som sagdt på sitt lifs höjdpunkt, i sin krafts, sitt vetandes och sin förmågas fulla mognad, vidare skall han kunna gå, det ligger framför honom ett mer men icke ett högre. Det är den stund af själfranssakan då han frågar sig: Har jag fyllt måttet? Har jag gjort allt hvad jag kunnat af de gifna punden? Blef jag allt hvad jag kunnat bli? Och på dessa frågor kan John Forsell utan förhållande lugnt svara ja, ty med mera respekt för konsten och med mera allvar i dess tempeltjänst har ingen konstnär vunnit ära och berömmelse än vår frejdade landsman.

Så må vi väl på hans femtioårsdag mangrant bringa honom vår hyllning för hvad han gifvit: stunder af rikaste konstnjutning och för hvad han blifvit: en berömd världssångare med ett lysande konstnärnamn, som hvar det nämnes länder gamla Sverige till stolthet och ära.

John Forsell har på denna höjdpunkt af sin bana fattat ett beslut som skall väcka saknad och bestörtning i vida kretsar. Han har absolut bestämt sig för att sluta sin verksamhet, både som opera- och konsertsångare, vi ha knappast mer än ett års frist på oss att offentligt få njuta af hans mästerliga konst. Det är hårdt, men det är ett nytt och starkt bevis på äktheten i hans konstnärnatur. Endast till höjdpunkten af sin förmåga borde hvarje konstnär gå, aldrig låta allmänheten bevittna ett decrescendo. Men få förstå och få kunna kanske detta. Konstnärslifvets ebb och flod växla ofta, då det gäller guldströmmen, det följer ju ofta ett visst sorglöst lättsinne med den lättfångna och lättgångna förtjänsten och därför får man ofta nog vara med om de vemodiga prestationerna af konstnärer, som med glansen af ett berömdt namn söka att ge beklagande åhörare en aning om hvad de en gång varit.

— Jag vill kunna leda och dana unga krafter, sade John Forsell, och jag vill kunna sjunga en ton för mina elever och visa dem hur den skall låta och inte bara ge dem abstrakta anvisningar.

Så skall kanske John Forsell ännu länge bli till en konstens stödjepelare för vårt land.

De unga krafter som vinna en sådan lärare och ledare kunna skaffa sig lyckliga. Skulle de bli i stånd att tillgodogöra sig hans intentioner och tillägna sig grunderna för hans eget mästerskap, då går för visst vår sceniska operakonst en lysande renäs-

sans till mötes och vi tillropa mannen däruppe på höjden:

— Ett tack för hvad som ligger bakom och heder öfver din vilja till en sådan framtidsgärning!

En pratstund med John Forsell.

— OM JAG VORE SKRIBENT, INTE TYCKER jag, det skulle vara svårt att skriva till John Forsells 50-årsdag.

Med dessa orakelmässiga ord besvarar löjtnant John Forsell en fråga — olyckligtvis något svagt formulerad, som Iduns representant riktat till honom. Det uppstår en konstpaus, som i sin förlängning öfvergår till en annan sorts mindre behaglig paus, och hvad den som titulerats skribent känner om sin egen oförmåga i den stunden, kan knappast intressera läsaren, som af rubriken förmodligen gjort sig förhoppning om att få läsa något trefligt.

Men John Forsell har under tiden rumsterat om i sitt arbetsrum, där alla möjliga minnen från hans konstnärsbana, dock inga vissnade lagerkransar, ger omgifningen sin säregna prägel, och kommer nu med händerna fulla af gamla porträtt.

— Nej, hvilka minnen allt det här väcker, säger konstnären, och med ett tjugu år gammalt porträtt i handen, dyker han ned ända till det skikt af sin tillvaro, då han var underlöjtnant vid Kongl. Upplands regemente. — Så såg löjtnanstypen ut på den tiden, det är annat än nu! Med stora mustascher! Och kaptenerna, se på dem, nästan gubbar med tjocka magar, och det var i alla fall män på endast 40, 45 år.

Tack vare de unga herrarna Forsells tjänstvillighet sitta vi snart till hakan upp i den store konstnärens fotografiska förflutna. Här är utom gruppbilderna från regementet, både sängarfärder med studenter i hvita mössor, societetsbröllop och intima små snapshots och slutligen alla de vackra och karaktäristiska rollporträtten, som kunna ge stoff till många betraktelser. Och ändå hör inte John Forsell till de konstnärer, som hålla af att ha kameran i sin närhet vid hvarje steg de taga på scenen. Men rollporträtten äro naturligtvis oundvikliga för en sådan publikens gunsling som John Forsell.

De många rollerna... "Ack, men i Spanien ett tusen och tre"... Men fullt så många har det dock icke hunnit bli. Nitio stycken är i alla fall ett duktigt antal, så mycket mera som de representera en rik konstnärlig skörd.

— Och finns det bland dessa många roller någon som står ert hjärta närmare än alla de andra? fråga vi.

Svaret kommer snabbt, impulsivt.

— Grefve Almaviva. Det är nästan den enda roll, som jag numera kan sjunga med verklig glädje, som jag kan maskera mig till, utan att det bär mig emot, då jag tänker på att jag skall in på scenen. Denna känsla har blifvit starkare och starkare med åren; det är väl ett tecken, att man blifvit gammal, detta att man ej längre tycker om att "spela teater". Men, ser Ni, grefven var en fin karl, och det faller sig naturligt för en fin karl att sjunga, inte sant? Man tänker sig inte gärna en sjungande buse. Nåja, Fra Diavolo, det var förstas en slusk, men en romantisk slusk, det får man väl säga utgör ett undantag. Men det är inte bara grefvens roll, som tilltalar mig i så hög grad, det är också, att Figaros bröllop för mig är mäs-

terverket bland operor, den mest fulländade, den mest geniala af alla.

— Mozart är alltså den kompositör, som ni sätter högst?

— Jag skall svara er, som Rossini en gång svarade en af sina elever, då denne frågade honom om icke Beethoven var den störste kompositören. "Jo, min son, sade Rossini, du har rätt, Beethoven är den störste." "Nå, men Mozart då, maestro", sade lärjungen. "Mozart, min son, det är ett helt annat förhållande med Mozart, ty han är den ende!"

Det är många människor som tjusats af John Forsells sång, men det är kanske icke så många, som veta hvilken betagande vältalighet han äger, då han värmes af ett ämne. Det finns förmodligen många ämnen, som kunna bringa den temperamentsfulle konstnären att utfala sig med hänförelse, men det är tydligt, att om Mozart skulle han kunna tala i himmar utan att tröttna. Ett återgifvande af orden ger endast en blek föreställning om det intryck, som de måste göra på åhöraren.

Mozart som kompositör är alltså för den hans tolkare en af de få benådade snillen, som någon tid frambragt. Han lefde endast treffiofem år, och hvad har han icke hunnit med! På alla områden. Finns det en andlig musik, som når högre än han gjort i sitt Requiem, finns det en opera, som är modernare än Don Juan i dess stora, dramatiska finaler? Ja, den är så modern, så veristiskt, att Mozart sannolikt själf såg, att längre i realism vågade han inte gå. Hvad gör han då? Jo, han återgår till det gamla sångspelet och skrifver Trollflöjten.

— Den moderna musiken, säger herr Forsell vidare, och han låter nästan nedslagen att behöfva tala om den, den anstränger sig för mycket, den vill skildra allting i toner. Om någon tappar en näsduk på scenen, bom! så skall det målas med ett pukslag i orkestern. Och så skall det beskrivas i ord hvad allting betyder. Den satsen betyder det och den någonting annat. Hur vet dom det?

Vi passa på att fråga hvad herr Forsell tänker om den unga svenska tonkonsten, som han upprepade gånger gjort sig till tolk för vid sina konserter.

— Jo, det finns många framstående begåfningar bland de unga; ett namn, som särskildt visar framåt mot stora möjligheter, är Rangströms. För öfrigt har sångaren, i synnerhet vid sina balladkonserter ur mångårig glömska räddat tonskapelser af svenska, norska och danska tonsättare, som utan honom aldrig skulle kommit i dagen, där de legat gömda i gamla upplagor hos Hansen och andra musikförlag.

— Men den svenska operakompositionen?

— Däröfver vill jag ej yttra mig, svarar sångaren. Hvem minns emellertid nu de operor, som på 80-talet ägde en viss popularitet? Ända till namnen på dem har man glömt. I hela världen existera ju för öfrigt knappast ett tjugotal operor, som verkligen lefva, och ingen af dem har en svensk till kompositör. Nej, det ser ut som vi äfven i musik skulle ägna oss bäst för den korta lyriska dikten...

— Skulle det här vara en intervju, säger John Forsell, med ens medveten om tid och rum från sin utflykt till musikens värld och med en viss förfäran målad i sitt uttrycksfulla ansikte.

Och det är ju svårt att besvara den frågan nekande.

ETH. K.

IDUNS SKÖNHETS- INSTITUT.

N:r 474. Gif mig ett råd hur jag skall borttaga s. k. skäggvårtor. Finns något ofarligt medel eller måste särskild behandling till? Hvert skall man vända sig, och är sådan behandling mycket dyr?

Själfförsörjande flicka.

Ni gör bäst i att rådfråga en hudläkare. Att själf experimentera med skäggvårtor, om de sitta i ansiktet, kan vara riskabelt och dyrbart nog.

N:r 475. Hvad skall jag göra för generande hårväxt på hakan? Har en gång klippt bort några hårstrån, men sedan växa dessa med fördubblad

styrka och se hvassa och kraftiga ut. Tacksam för direkt svar och ej hänvisning till ett föregående nummer, då jag ej kan skaffa ett sådant.
25-åring.

Medel mot generande hårväxt. 90 gr. svafvelbarium och 360 gr. vatten blandas med pulveriserad stärkelse till en tjock deg, som anbringas på åsyftadt ställe och får sitta kvar tills den torkar, då den aflägsnas och håren medfölja. Upprepas vid behof. Om huden blir irriterad påstrykes zinksalva.

N:r 476. Hur få bort fårur under ögonen? Är alldeles frisk. Kan möjligen massage hjälpa? 20-åring.

Vibreerande massage med fingertopparna under ögonen inifrån näsroten

och utåt hvarje afton; utföres lätt, så att själfva ögat ej tryckes. Men då ni blott är 20 år, är det nog endast s. k. skrattrynkor, och de misspryda ej.

N:r 477. Snälla Fru Skönhetsdoktorn, var vänlig och gif mig ett råd hur jag skall få fyllig barm och hals. Har nog försökt med djupandning, men man får kanske ha ett ohyggligt tålmod.

»Mager stackare.»
Ja, man måste ha tålmod och ihärdighet samt göra rörelsen grundligt. Då hjälper det efter någon tid. Gör äfven dagligen andra gymnastiska rörelser. Kraftigt utförda rörelser, motsvarande golfskurning och vedsågning, alternerande med båda armarna äro särdeles lämpliga. En

annan rörelse, som hjälper till att vidga bröstet, är att kraftigt röra skuldrorna fram och tillbaka med armbågarna närmande sig midjan vid bakåtrörelsen.

N:r 478. 1) Vore så tacksam om fru Skönhetsdoktorn ville säga mig hvad jag skall göra med mitt hår, som nu på ett par månader gått af mycket. Hvar gång jag kammar mig blir kammen nästan full af hår och min fläta blir tunnare för hvarje dag. Finnes det något bra bepröfvadt medel, så var god säg mig det.
— 2) Med hvad skall man behandla ansiktshuden, som gärna vill bli fet och glänsande, isynnerhet när man stått vid spisel? — 3) I min lilla

(Forts. å sid. 710.)

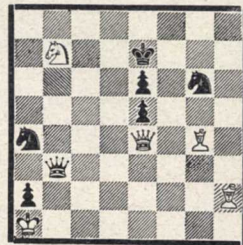
IDUNS SCHACKSPALT.

En serie studier till omväxling med problemen bjuda vi på i föreliggande nummer och samtidigt göra vi dem till föremål för en liten lösningstävling. Som vanligt bestå prisen af schacklitteratur.

Lösningar insändas före 1 dec. Schackredaktionen.

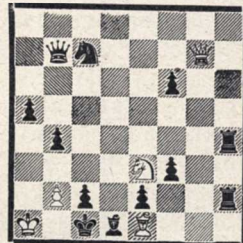
Spelstudier.

I.

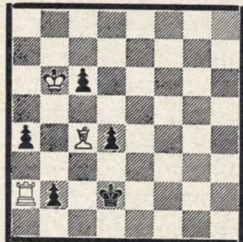
Hvit drar och gör remis.

II.

Hvit drar och gör remis.

III.

Hvit drar och vinner.

Lösning till problemet i föregående Iduns schackspalt.

I. T e4—e6.

BREFLÅDA

REDAKTIONENS BREFLÅDA.

Agaton W. Durtonen till trots har Eder dikt ej kunnat fresta oss.

A. J. T. Den rika tillgången gör att vi måste afböja Edert senaste erbjudande.

Ran je. Se ofvan.

Ruth S—m. Lämpar sig icke.

Wilhelm Ison. Ni borde ej göra om försöket.

Krauskopf. Vi låta detta stanna oss emellan.

Rakel H—g. Att skriva med tanke på honorar, då man är mindre än dilettant, det bevisar åtminstone inte anspråkslöshet.

Marg. Nej.

Aug. H—g. Ämnet lika smärtsamt som Eder metod att göra vers af det samma bedräflig.

Snälhetsbacillen återfås, om porto och adress insändas.

Emanuel Larsson. Ett kleno poem.

Gypas. Afböjes.

EXP. BREVLÅDA.

24 årig skånska. Eder fråga kan införas i annonsavdelningen och kostar kr. 7:— pr gång. Likvid i postanvisning.

KÖKSALMANACK

Redigerad af

ELISABETH OSTMAN-SUNDSTRAND
Inneh. af Elisabeth Ostmans Husmoderskurs i Stockholm.

FÖRSLAG TILL MATORDNING FÖR
VECKAN 3—9 NOV. 1918.

SÖNDAG. Frukost: Bröd; smör; frankfurterkorf med potatis; kaffe eller te. Middag: Gratin på jordärtskockor; hönsfrikassé med potatis; saftblance-mangé med falska biskvier.
MÅNDAG. Frukost: Bröd; marmelad; kokt omelett med köttstuf-

FÖRVÄXLA EJ

Hylin's parfym i pulver

"GLOIRE"

med puder.

"Gloire" är nämligen koncentrerad parfym i pulverform.

En ask "Gloire" innehåller mera parfym än en flaska flytande parfym till samma pris.

Med "Gloire" kan parfymen fördelas mera jämnt än med parfym i flytande form.

Allt, kläder, hud och hår kan parfymeras med "Gloire", som på grund av sin utsökta, varaktiga doft blifvit den eleganta världens parfym par préférence.

"Gloire", lämnar inga fläckar på ömtåliga väfnader.

"Gloire" säljes i parfym- m. fl. affärer. Pris Kr. 3:— pr ask.

Hylin & Cos. F. A. B., Stockholm.
H. M. Konungens Hofleverantör.

ÄKTA ENGELSKA
VIYLLA BLUSAR

FÄRGER: VITT, SVART,
MÖRKBLÅTT SAMT RANDIGT

KR. 45:—

AKTIEBOLAGET
NORDISKA KOMPANIET
BLUS-AVD. STOCKHOLM

FREDAG. Frukost: Bröd; marmelad; stångkorf med potatis; kaffe eller te. Middag: Kokt kabeljo med äggsås och potatis; majsnavälling.

LÖRDAG. Frukost: Bröd; marmelad; stufvad kabeljo (rester från fredag); kaffe eller te. Middag: Köttbullar med potatisflingor och stufvade skärbönor; blåbärsoppa med rågskorpor.

RECEPT:

Hönsfrikassé (f. 5 pers.). 1 höns på omkr. 2 kg., 1 1/4 lit. vatten, 1 msk. salt (15 gr.), 1 lagerblad, 4 hvitpepparkorn, 1 nejlika 1 liten klyfta portug. lök.

Sås: 5 del. hönsbuljong, 30 gr. mjöl, 1/2 del. grädd 1 äggula, salt, hvitpeppar, socker 5 gr. smör.

Beredning: Hönsset plockas, svedes, urtages, sköljes mycket väl och skäres i 8 bitar, hvilka få ligga i friskt vatten 3-4 tim. Det upptages, inklappas i en duk, påsättes i kokande vatten, som skummas väl, då det kokar upp, hvarefter kryddorna och löken tillsätts, och köttet får sakta koka med tätt lock, tills det är mörkt, eller 2-2 1/2 tim. De bitar som först bli färdiga, upptagas och hållas varma i vattenbad. Spadet hopkokas och därpå beredes sås. Till säsen utröres mjölet med grädden. 5 del. af det kokande spadet afredes därmed och säsen får koka 5 min. Den uppvispade äggulan tillsättes och säsen får sjuda hvarefter den afsmakas med kryddorna och smöret. Köttet lägges upp på varm karott och säsen hålles öfver. Serveras med potatis eller kokt ris.

Saftblanc-mangé (f. 6 pers.). 4 1/2 blad gelatin (8 gr.), 16 cti. vatten, 33 cti. söt saft (ej apelsin- eller citron).

Beredning: Gelatinet sköljes i kallt vatten, klippes i bitar och lägges i en kastrull tillika med vattnet och saften. Blandningen får koka upp under vispning och vispas därefter kraftigt, tills den utgör ett hårt skum eller omkr. 40 min. Massan fylls i vattensköldj och sockerbeströdd form och får stå på is 2-3 tim. Då blanc-mangén skall serveras, lossas den från kanten med en spetsig knif, uppstjälpes på glasskål och garneras, om så önskas med falska biskvier.

Fiskbullar (f. 6 pers.). 7 hg. kolja=250 gr. skrapadt fiskkött 60 gr. potatisflingor, 2 del. kokande vatten, 1 msk. salt (15 gr.), 1 ägg, 15 gr. potatismjöl, 1 1/2-2 del. grädd, 1/4 tsk. hvitpeppar, 2 tsk. socker (10 gr.).

Till kokning: 1 lit. fiskbuljong.

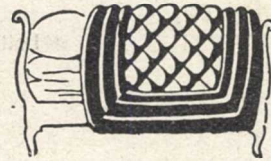
Beredning: Koljan urtages sköljes mycket väl och kokas. Huvudet skäres af, befrias från gälarna; fisken fläkes och ryggen skäres bort. Allt fiskkött skrapas af benet och det öfriga fiskköttet skrapas fint. Köttet väges och bör utgöra 250 gr. — På huvud ben och skinn kokas buljong, i hvilket bullarna sedan kokas. — Potatisflingorna läggs i det kokande vattnet och få stå och svälla, medan fisken förberedes. När flingorna kallnat, blandas de med det skrapade fiskköttet, som därefter drifves 4 ggr. genom köttvarnen. Massan stötes därefter i stenmortel, med trästöt, tillsammans med saltet. Det uppvispade ägget och mjölet blandas i och massan stötes ånyo, tills den är fin och sammanhängande. Färsen arbetas därefter med sief omkr. 1/2 tim., under det grädden tillsättes matskedsvis. Den afsmakas med salt, socker och, om så önskas en aning muskotblomma och formas med två matskeddar, doppade i fiskbuljongen till små runda bullar, hvilka kokas i fiskbuljongen 3-4 min. Fiskbullarna serveras i kräftsås eller i vanlig fiskås, beredd af smör, mjöl fiskspad och 1 äggula.

Vegetariska lökdolmar (f. 6 pers.). 3 stora portug. lökar 1 1/2 lit. vatten, 1/2 msk. salt, 2 kkp. kall risgrynsgröt, 1 ägg, 2 msk. stötta skorpar, 20 gr. smör, smält, salt, socker, hvitpeppar.

Till stekning: 2 msk. smör (20 gr.) 2 kkp. rotbuljong eller potatisvatten.

Beredning: Löckarna skalas, nedläggs i kokande saltat vatten och få sakta koka utan lock omkr. 7 min. De upptagas, bladen lossas försiktigt och läggas på linne att afrinna. Till färsen tages kall risgrynsgröt. Äggen uppvispas och nedrörs i gröten tillika med skorparna och det smälta smöret, hvarefter färsen afsmakas väl med kryddorna. En tsk. af färsen lägges på hvarje löckblad som därefter hopulas och omknytes med bomullsgarn, färdt doppat i het vatten. Smöret bytnes i en järnkastrull, dolmarna iläggas och brynas vackert, hvarefter de spådas med den kokande rotbuljongen eller potatisvattnet. Locket pålägges och de få sakta steka omkring 30 minuter. De upp läggs på varmt fat, garnet klippes bort, och säsen hålles öfver. Serveras med potatispudding eller stekt potatis.

DUN TÄCKEN

Varma, hållbara,
eleganta.

J. SVENSSON & BOURGHARDT
Täckfabrik och Fjäderrenseri
VINSLÖF.

Katalog
på
begäran.

Rikstel.
20 &
121.

SINGER
HEMETS SYMASKIN

VÄRMLANDS ÄLDSTA OCH
ENDA DAGLIGA TIDNING är
NYA
WERMLANDS-TIDNINGEN
GRUNDL. 1850 KARLSTAD

Levnadstolkningar

utarbetas af erkant skicklig astrolog. Uppgif födelsedag och år; födelseort, namn och fullständig adress, samt bifoga 30 öre i frimärken. Aberopa denna tidning.

Astrolog Wilh. Leidner,
Strömgatan 10, Kalmar.

Dra' till
Helsingland

och ni finner Sverges förnämsta specialfabrik för tillverkning av alla och absolut bästa slags putsmedel: Metallputs, Silverputs, Zinkputs, Spiselputs, Knivputs och Fönsterputs m. fl. Fabriken namn: A.-B. Tekn. Fabr. Nordstjernan, Söderhamn.

ning(rester från söndag) kaffe eller te. Middag: Vegetarisk jordärtskockspuré; fiskbullar med räksås och potatis.
TISDAG. Frukost: Bröd; marmelad; gratin på svamp och potatis; kaffe eller te. Middag (vegetarisk): Vegetariska lökdolmar med potatis; hafresoppa med grädd och kompost.

I alla väder

är

Gahns Maniol

det bästa
för huden.

ONSDAG. Frukost: Bröd; marmelad; strömmingslåda med stekt potatis; kaffe eller te. Middag: Kallops af oxlever med stufvade morötter; äppelsoppa.

TORSDAG. Frukost: Bröd; marmelad; uppvränd kalops med potatis; kaffe eller te. Middag: Får i kål; plättar på grädd och vatten med sylt.

Bästa ingredienser

vid småbak förtjäna bli behandlade med bästa jämsningsmedel. Gooda-Jästmjöl är bäst och pålitligast.

Säljes öfverallt i burkar

1, 25 och 50 öre

Handelsaktiebolaget Sten Sjögren & Co

A.-B. PHARMACIAS
PARAMINT

PASTILLER

FÖRORDAS AV LÄKARE

vid sjukdomar i munhåla och svalg. Effektivt skydd mot smitta vid epidemier.

Flaskor om 50 st. Kr. 1:75.

SÄLJAS ÖVERALLT

A.B. FÖRENADE PIANO & ORGELFABRIKER
GÖTEBORG.

Försälja
A.-B. Östlund & Almquists
Flyglar - Pianon - Orglar

55 Kungsgatan **Almedahls Försäljnings-Magasin,** 55 Kungsgatan

Kontoret 21 66. **GÖTEBORG.** Butiken 11 31.

Rikhaltigt urval af
Linne-
och
Bomullsartiklar.

Levererar fullständiga
Linneuppsättningar
för Hotell, Restaurationer,
Sjukhus, Badhus, Ångbåtar
och Privathem samt
Brudutstyrlar.

Broderier.
Spetsar.
Färdigsydda
damunderkläder,
Dag- och natt-
skjortor,
hvita o. kulörta
skjortor.
m. m.

BARNÅNGENS
Skriv- och
Kopiebläck

Sedan 50 ÅR
det förnämsta

BARNÅNGENS TEKN. FABRIK
STOCKHOLM
H.M. KONUNGENS HOVLEVERANTÖR

Olycksfall- och sjuk-
Skadestånds-
Automobil-
Motorcykel-
Glas- o. Vattenskade-
försäkring.

Försäkrings A.-B. NORNAN, Göteborg.

HÄRMED HAFVA
VI ÄRAN REKOM-
MENDERA VÅR
NYÖPPNADE AF-
DELNING FÖR

DAMHATTAR

I HVILKEN VI UTSTÄLLA DET NY-
ASTE FÖR SÄSONGEN I HATTAR
FÖR DAMER, BACKFISCH & BARN

PAUL U. BERGSTRÖMS A/B
DROTTNINGGATAN 74, 2 TR. (HISS)

ERNST NORÉES LOTTERIER

Vinster hittills utlottade för över 2.000.000 kronor

DE BLINDAS LOTTERI

Lotterna kosta kr. 2.10.

anordnat av STOCKHOLMS BLINDFÖRBUND.

Behållningen tillfaller medellösa, arbetslösa blinda ävensom ett vilohem för blinda.

Huvudvinster:

- Jordegendom 15,000 kronor
- Jordegendom 14,900 kronor
- Jordegendom 14,900 kronor
- Handelsträdgård 7,500 kr.

Sven Åkerblad.

Huvudvinster:

Egendomarna äro vackert belägna i den för sin bördighet kända Svärtadalen och äro avsköndrade från den riksbekanta mönsteregendomen Husby säteri. De äro belägna nära Sjösa station vid järnvägen Stockholm-Nyköping, c:a 11 tml d åker och c:a 20 tml skogsmark, varjämte lotteriet bekostar åbyggnadens uppförande för 3,500 kronor; och de övriga vardera c:a 15 tml åker och 21 tml skogsmark. Åkerjorden är täckdikad, och består av svartmylla på lerbotten i högsta kultur.

Till vinsten hö 5 tml åkerjord av yppersta beskaffenhet, belägen nära Nyköpings stad. Lotteriet bekostar enligt vinnarens anvisningar behöriga anläggningar intill ett belopp av 3,500 kronor

Lotter à kr. 2:10 tillhandahållas hos Lotteribestyrelsens vanliga kommissionärer samt exp. till landsorten, efterrekvisition, helst å brevkort, varvid kostnaden för porton och dragningslista tillkommer. Lotteriets adress: LOTTERIBESTYRELSEN, Riddaregatan 12, Postadr. Stockholm 5.

(Forts. fr. sid. 708.)

gosses hufvud vill gärna bli bruna fjällskorpor trots det att jag tvättar honom ofta i hufvudet. Hur skall jag få bort det?

Landsortsfru i S.

Genomför en grundlig tvättningsskur för ert hår på sätt som står i sv. på fr. 429 3) i n:r 32. Först en gång i veckan, sedan hvarannan, hvar tredje o. s. v. allt efter som verkan blir. I stället för såpsprit, som ej fås längre utan recept, kan ni skifva upp två i eau de cologne och låta stå tills det smälter med en och annan omskakning. — 2) Tvätta ansiktet hvarje afton med varmt vatten. När det ser fett och glänsande ut, så torka det med sämskskinn samt pudra det med ris- eller talkpuder, hvaraf det mesta sedan borttorakas med sämskskinn. — 3) Tvätta gossens hufvud på samma sätt som ert eget och låt håret är riktigt torrt, så gnid in litet svafvelpomada i hårbotten. Hjälper ej detta så vänd er till läkare.

N:r 479. Hvad skall jag göra med mitt hår, som faller af alldeles förskräckligt, har haft så tjockt och vackert hår. Kan det bero af sjukdom? Lider nämligen af hjärtfel. — Hvad skall man tvätta håret med, då inget finns att köpa nu? Har förut tvättat det med såpsprit men tycker håret blir så sprött däraf. 23-årig skånska.

Sjukdom inverkar ju alltid menligt på håret, men för att hämma dess Håret blir alls ej sprött af såp-

verkningar bör ni behandla er efter rådet i svaret på föregående fråga 1). eller tvålsprit, blott man noga sköljer bort den med ättika i första sköljvattnet. — Massera hufvudet hvarje dag, ej för hårdt men så att ni känner själfva skalpen röra sig under fingrarna.

N:r 480. Hvad skall jag göra med mitt hår som faller af alldeles rysligt. Det är så förfärligt sprött, klyfver sig i topparna och bryts af bit för bit. Har långt hår, tjockt uppe på hufvudet, men så förfärligt tunnt annars. Har tvättat det i soda hvilket kanske inte är bra, har också försökt med såpsprit, men tyckte håret blef så sprött och skört däraf. Snälla Fru Skönhetsdoktorn, säg hvad jag skall göra för att få igen mitt vackra hår. Innerligt tacksam för råd. Förtviflad 22-åring.

Eftersom håret är tjockt inne vid hufvudet, är det godt hopp om att det snart blir återställt till sin förra rikedom. Klipp af det ett stycke och håll sedan efter det med saxen en gång i månaden så att topparna ej klyfva sig. Beakta svaret på föregående fråga jämte sv. på fr. 429 3) i n:r 32.

N:r 481. Har hört att dekokt på valnötsblad användes mot grått hår, vore tacksam få veta hur densamma beredes. B. I.

Valnötsdekokt är egentligen ett färgmedel. Se fullständig beskrifning i sv. på fr. 401 i n:r 24.

N:r 482. 1) Hvad skall jag göra med mitt hår, som faller av i stora flockar, dessutom har det under ett års tid gränat ganska mycket. Har försökt många hårvatten men utan resultat. Kunna angripna nerver vara orsaken? Är massage bra? Har hört att grönt té och salvia skall vara bra. Eller valnötsdekokt? Hur skall dessa i så fall tillredas? — 2) Hvilken ansiktscreme är bäst för torr hud och hur utplåna rynkor? Sorgsen flicka.

Se sv. på fr. 478 1) och 479. —

Valnötsdekokt är ett oskyldigt färgmedel för håret och på samma gång stärkande; se sv. på fr. 401 i n:r 24. — Grönt té och salvia säges återställa förlorad hårfärg. Se beskrifning i sv. på fr. 461 i n:r 38. Som det för närvarande inte är så lätt att anskaffa grönt té, kanske ni kan försöka med Paraguayté, som finnes att köpa och är grönt till färgen. — Stimulerande hårtinktur: Muskotolja 6 gr.; ren sprit eller eau de cologne 1 dcl. Detta ingnides i hårbotten 2 å 3 gånger dagligen tills bättring inträder, sedan endast om aftnarna. Utför massagen enligt beskrifning i sv. på fr. 479. Detta motverkar hårets grånande men måste utföras dagligen.

N:r 483. Skulle Fru Skönhetsdoktorn kunna veta något bra och ofarligt medel mot grått hår? Jag är ganska ung och är mycket ledsen öfver att mitt hår grånar. Jag har försökt flera annonserade medel, men inget har hjälpt och jag tror att många af dem äro ganska skadliga, så, snälla Fru Skönhetsdoktorn, gif mig ett godt råd hur jag skall göra och ett bra medel som inte är skadligt. Kerstin.

Se föregående svar!

N:r 484. 1) Hur skall man få gulaktiga tänder hvita? — 2) Undrar hur man skall få långt och tjockt hår? — 3) Har tjocka och rödgedelina händer och ber därför om ett råd för att få dem tunna och hvita. Eva J.

1) Gulaktiga tänder äro kanske ej så vackra som bländhvita men betydligt starkare, och det är ju i längden fördelaktigare. De kunna förresten vara vackra ändå om de äro väl vårdade. Använd tandkrita eller dentosol och för någon enstaka gång cigarraska, hvilken gör tänderna hvita; noggrann sköljning efteråt med ljumt vatten. Underlåt aldrig att borsta tänderna både morgon och afton och för borsten rätt upp och ned i lodrät riktning. — 2) Se sv. på fr. 429 3)

i n:r 32 samt 478 1). — 3) Era händer äro troligen kylda. Håll dem i så hett vatten som möjligt tillsatt med litet alun om aftnarna och gnid in dem några gånger om dagen med lika delar kamfersprit och eau de cologne.

N:r 485. Hvad göra för mina händer, som gifvet hvarje morgon samt ibland äfven om dagen fullkomligt dö bort och blifva krithvita och känslolösa? Då jag sedan får känsel i dem bli de rödblåa och iskalla, detta oberoende af om det är kyligt eller varmt. Ar blifvit tillrädd hålla dem i hett vatten med afkok på ekbark, men det har ej hjälpt. Skulle vara tacksam få något medel mot detta onda, som är mig till ständig plåga. Är för öfrigt alldeles frisk. Bekymrad.

Ni gör bäst i att rådfråga en läkare. Att händerna domna bort så där tyder på dålig blodcirkulation.

N:r 486. Kan Fru Skönhetsdoktorn säga mig något medel mot spröda naglar? De brytas vid minsta anledning. Bekymrad.

Manicurera era naglar en gång i veckan, och sedan ni klippt dem, så fila dem på klipptan med ett nagelspån af sandpapper, hvilket gör dem starkare. En blandning af vax och alun gör ömtåliga naglar starkare. Vaxet smältes och alun till-sättes. Härmed bestrykes naglarna om aftonen. Se beskrifning på manucure i sv. på fr. 342 i n:r 10.

N:r 487. Hur bli af med knottrig hud (s. k. gashud) på ben och armar? Tvätta ofta med varmt vatten i hvilket grönsåpa är upplöst. När huden sedan är halftorr ingnides en blandning af lika delar glycerin, sprit och rosenvatten. Då armarna skola vara blottade pudras de efter denna behandling.

N:r 488. Har under de sista somrarna fått armarna och halsen öfversällade med fräknar. Är mycket ledsen öfver detta, då jag aldrig haft sådana förut, och trots att de blekna

vara uringad. Har försökt vätesuperoxid och ett par salvor, men ingen-ting hjälper. Vore gränslöst tacksam för ett recept på något oskadligt, men effektivt medel. »Fröken fräknig.»

Försök medlet som står i sv. på fr. 468 i n:r 38, hvilket torde bleka de envisa fräknarna.

N:r 489. 1) Huru skall jag bära mig åt för att bli litet fylligare på bröstet och om halsen? Äfven armarna äro bra magra. Är annars rätt betydligt på hösten, synas de dock så mycket, att det är ofrefligt lagom fet. Måne djupandningsgymnastik vore bra? I så fall blefve jag tacksam få beskrifning på, huru den tillgår, huru länge man bör hålla på hvarje gång samt huru ofta. 2) Huru få bort småfinnar och andra orenheter i huden på bröstet? 3) Huru få klara och tydliga »månar» på naglarna. Monika.

1) Se beskrifning på djupandningsgymnastik i sv. på fr. 338 i n:r 9. För att få fylliga armar är husligt kroppsarbete särdeles bra. Se vidare sv. på fr. 477. — 2) Ni behöfver ta in något blodrenande. Tvätta finnarna med följande tinktur mot finnar och pormaskar: Ut-fälld svafvel 3 gr.; glycerin 3 gr.; kamferintur 3 gr.; rosenvatten 110 gr. Något af detta uthålles i en skål och finnarna tvättas därmed några gånger om dagen med renad vadd. — 3) Se sv. på fr. 465 3) i n:r 38. (Forts.)

5 NYA ORIGINAL-ARBETEN. VÄRDEFULLA!

Elsa Ribbing:
Carl von Linné.
 En personlighet och livsgärning. Med förord av liv. d:r Carl Forsstrand. Rikt illustr. Häft. 8.50, inb. 11 kr.

Cecilia Bååth-Holmberg:
Orter och människor.
 Rikt illustrerad. Pris 9.50.

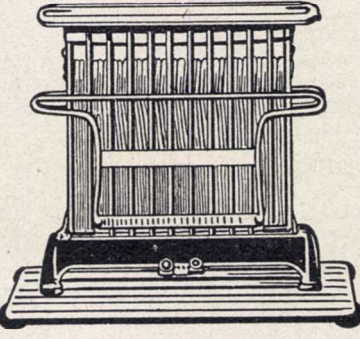
Carl Svenson-Graner:
Vägar som mötas.
 Berättelse. Pris 4.75.

Carl Gaslander:
Vid allfarsvägen.
 Berättelser. Häft. 2.75, kart. 3.75.

Marina Torstenson:
Min egen historia.
 Pris 4.75.
 I bokhandeln o. direkt fr.
Lindblads Förlag, Uppsala.

Damer! Äkta vara finnes.
 »Krydda» till en numera vorden sällsynt dryck erhålles. Tillskrif E. Zakrisson, Östersund p. r.

Elektrisk brödrostare

Elektr. värmeapparater
 Egen tillverkning
A.-B. ELEKTRAVERKEN
 Riks och Allm.: **NAMNANROP**
STOCKHOLM 20 Telegramadress: **ELEKTRAVERKEN**

Ku är rätt tiden

att börja samla abonnenter å jultidningarna.
 Vi sända Eder gratis prov ur Julstämning och 13 andra jultidningar.
Ähln & Åkerlunds Förlags A.-B.
 Stockholm C.

Gratisrekvisition N:o 22 0
 Sänd mig gratis provblad och agentvillkor för Julstämning och Edra övriga jultidningar.

Namn
 Bostad
 Postadress

TILL SALU.
Vaniljsocker,
 gammal tillverkning till 1:— pr burk. 10 burkar exp. franco.
 HJ. ARWIDSON, Svartorp.

Köp i tide!

30 ol. krigsmärken kr. 1,—
 50 3.—
 150 20.—
 100 tyska kolonier . . . 20.—
 (dessaga stiga enormt).
 Nat. gratis. Alla m. köpas.
 500 alla olika 4.00, 1000-10, 2000-30 kr.

Frimarksbörsen,
 KÖPENHAMN, FLOSTERSTRÅDE 9

Uti SPARKOKARE

är brännstoff det förmånligaste brännstoffet, hvarför vi uppmana enhvar, som är innehafvare af en dylik apparat, att från oss rekvirera en hektoliter som prof, då därigenom erhålles det mest idealiska brännstoffet i fråga om prisbillighet som bekvämhet.

Brännstoffet lämpar sig dessutom till spisar, galler och insatser i kakelugnar, äfvensom till olika kaminer, såsom Mikado, Viking m. fl. samt värmeledningspannor o. dyl.

Förse Eder därför genast med **prima maskinpressad brännstoff** från **Olaus Olssons kolimport aktiebolag**. Telefon: Namnanrop »Olaus Olssons».

STEINWAY

Ensamagentur: Steinway & Sons
Lundholms Pianomagasin
Jakobsbergsgatan 39, Stockholm.

LEDIGA PLATSER

HUSFORESTANDARINNA af verkligt god familj, lugn och med jämnt lynne samt god karaktär sökes till köpmanshem i Malmö bestående af ensam herre och 9-årig son. Sökande skall med hjälp af kokerska och husa kunna på egen hand helst sköta hemmet samt dessutom vara van handleda barn med öfvervakande af läxläsning o. d. Svar med fotografi och ref. till »M. 16 3 okt.», Svenska Telegrambyrå, Malmö.

GUVERNANT med bästa rekommendationer, svenska, tyska eller engelska med jämnt lynne och god karaktär sökes af affärsman i Malmö för hans 9-årige son. Svar med fotografi och löneanspråk samt uppgift om referenser till »A. 1918 M.» Svenska Telegrambyrå, Malmö.

UNG FLICKA något van vid sjukvård och villig hjälpa till i familj får plats nu genast. Svar till »Fabrikör, Eskilstuna», Iduns exp.

ENKEL, ARBETSAM FLICKA, villig deltaga i arbete på kontor och i hushåll erhåller d. 15 nov. plats såsom familjemedl. hos tjänsteman i Värmland. Någon kontant lön kan beräknas. Egenhändig skrifvet svar med fotografi till »Tjänsteman», Iduns exp.

ORDINARIE LÄRARINETJÄNST vid Smålands sinnesslöanstalt, Nannylund kungöres härmed till ansökan ledig att tillträdas med år 1919. Grundlön 500 kr. jämte 3:ne ålderstillägg å 100 kr. efter 5, 10 och 15 års väl vitsordad tjänstgöring samt bostad och fritt vivre. Ansökningar ställas till Styrelsen för Smålands Sinnesslöanstalt under adress Bjersby, Hult senast den 1 december 1918.

Lärarinnor, som äro utexaminerade från seminariet i Slagsta hafva företräde.

Styrelsens ordförande.

20-ÅRIG elementarbildad flicka, önskar plats i finare familj som sällskap och hjälpre. Kunnig i sömnad, handarbeten och hushållsgöromål, någon lön önskvärd. Familjemedlem. Svar till »Karin» und. adr. S. Gumaelii Annonbyrå, Stockholm f. v. b.

ENKEL, BILDAD FLICKA, som ej är rädd för arbete och villig att biträda med skötsel af en 5 mån. gosse samt i öfrigt som husmors hjälp, erhåller omedelbart plats i norrländsk prästgård. Jungfru finnes. Svar med foto, löneanspråk och rek. till fru Sundelin, Hörneå.

EN SNÄLL, ANSPRÅKSLÖS FLICKA, något kunnig i sömnad och handarbete, får plats nu genast mot fritt vivre i enkelt hem på landet, att vara husmoder till hjälp och sällskap. Svar till »Prästgård», Stegeborg.

EN VALREKOMMENDERAD snäll och pålitlig flicka, kunnig i såväl enklare som finare matlagning och för öfrigt ett hems skötande erhåller god plats i Stockholm. Barnhusa finnes. Svar till »Direktör W.», Allm. Tidn. Kont., Gust. Ad. Torg.

BÄTTRE FLICKA, villig utf. jungfr. syst. erh. plats i Stihlms närh. i fam. med 2 barn. Eget rum. Skurhjälp. Svar till »Box 34», Rönninge.

ENSAM ÄLDRE DAM, bosatt på landet nära Stockholm där tillgång på mjölk och smör finnes, önskar till sällskap och hjälp bättre medelålders dam. **FRIT HUSRUM** men delade kostnader för matläggning. Goda referenser önskas. Svar till »Knutby», Iduns exp., f. v. b.

Trädgårdsmästare.

Duktig välrekommerad gift Trädgårdsmästare erhåller plats till 1:sta mars nästa år, garanterat 5,000 kr. i lön första året. Wälå Gård pr. Helsingborg. W. Rönne-Lotz.

Anspråkslös, bättre flicka,

som är villig åtaga sig alla i ett hem förekommande göromål, såsom skurning, tvätt o. d. och som dessutom är barnkär och rask, erhåller fördelaktig plats i liten fam. 3 pers. i Göteborg. Eget rum. Alla nutida bekvämligheter. Svar med rekommendationer, lönepretentioner och foto, under signatur »Ingenjörsfamilj», S. Gumaelii Annonbyrå, Göteborg.

Hvilken ort behöfver

Tandläkare?

Skicklig, modern och erfaren sådan söker sig från storstaden till mindre stad eller medelstor plats på landet där god praktik kan påräknas. Önskar hyra eller event. köpa komfortabel villa eller bostadshus. Elektriskt ljus absolut villkor. Alla nödiga uppläsningsningar till »Tandläkare», Annonbyrå Hugo Krantz, Göteborg.

Sjuksköterska

får plats genast vid Ljusnarsbergs Fattiggård, Rällsån. Kunskap i äfven sinnessjukdom fordras. Lön 500 kr. pr år. Ansökan åtföljd af betygsafskrifter samt fotografi och uppgift när platsen kan tillträdas insändes under adress Rällså Fattiggård. Rällså.

Anspråkslös, bättre flicka

erhåller plats att på egen hand sköta hemmet af ensam herre och en 12-årig dotter. Hjälptill de gröfre sysslorna erhålles. Svar med betygsafskrifter, referenser samt lönepret. till John Larsson, Falkenberg.

Guvernant

erhåller till följd af sjukdomsfall genast anställning om betyg, lönepret. och foto sändes till Stjärnarive gård pr Stjärnarive.

Godsägare- eller bättre landbrukaredotter

med fördelaktigt yttre, intelligent och treflig, gärna musikalisk i ålder 20—25 år, kunnig i matlagning och intresserad af ett hems skötande erhåller plats å finare herrgård invid Stockholm att sköta hemmet af ensam ungeherre. Svar med foto till »Synnerligen angenäm plats» und. adr. S. Gumaelii Annonbyrå, Stockholm f. v. b.

Barnhusa,

välrekommerad, erhåller den 15 nästa november plats i Kristianstad uti familj med tvenne minderåriga barn. Svar emotses under adr. »Barnhusa 15—11», Kristianstad p. r.

Examinerad sjuksköterska,

kunnig i sinnessjukvård, erhåller plats som öfversköterska vid Växjö hospitala kvinnoafdelning den 15 december detta år. Ansökan åtföljd af friskbetyg och betygsafskrifter insändes före den 10 nästkommande nov. till öfverläkaren vid Växjö hospital.

Rit- och skrifbiträde

med lust och fallenhet för göromål å landtmäterikontor erhåller stadigt varande anställning med inackordering. Svar till »Norrlandslandtmätare N. N.», under adress S. Gumaelii Annonbyrå, Stockholm f. v. b.

Kungörelse.

Platserna som epidemisjuksköterska och s. k. biträde vid härvarande epidemisjukhus, kungöras härmed till ansökan lediga. För betättningsarna, som skola tillträdas den 1 nästa December månad, utgör begynnelselönen, för sköterska, utom fri, möblerad bostad och kost å sjukhuset, 525 kronor i årlig lön jämte tills vidare en tredjedel af lönen i årligt kristdstillägg samt 50 öre dagligen under de tider sjukhuset är belagt med patienter, samt för sköterskebiträdet fri möblerad bostad med kost å sjukhuset samt 20 kronor i månaden fast lön och kristdstillägg en tredjedel af lönen.

Ansökningar till dessa platser, åtföljda af meritförteckningar och de handlingar i öfrigt, som sökandena vilja åberopa, skola ställas till Hälsovårdsnämnden i Örnköldsvik och ingifvas inom trettio dagar från denna dag.

Örnköldsvik den 18 okt. 1918.

Hälsovårdsnämnden.

PLATSSÖKANDE

PLATSSÖKES för att få lära god matlagning och konservering, är kunnig i god, enkel matlagning samt som öfriga i ett bättre hem förekommande göromål, är företagsam och intresserad, hvarför god hjälp kan påräknas, dock i ett hem där jungfru finnes. Tacksam för någon lön. Svar märkt »Familjemedlem», postfack 49, Kristianstad.

UNG, NAGOT MUSIKALISK FLICKA, som genomgått 8-klassigt läroverk, önskar plats i god familj att läsa och sällskapa med barn 8—13 år. Tacksam för svar till »A. L. B.», Falun p. r.

19-ÅRIG FLICKA önskar plats den 15 nov. att under duktig husmoders ledning, deltaga i alla inom ett hem förekommande göromål. Familjemedlem. Lön önskvärd. Tacksam för svar till »19 år», Sala p. r.

EN 17 ÅRS FLICKA som genomgått 6-klassig samskola önskar plats att undervisa barn samt att hjälpa till med inom hemmet förekommande sysslor. Svar till »Samskola», under adr. Kärreberga.

SOM HJÄLP åt husmoder önskar bildad flicka komma i bättre hem i stad eller på landet för att lära hushåll. Gärna betalande. Familjemedlem. Svar till »K. E.», Iduns exp. f. v. b.

FÖR ATT LÄRA MATLAGNING samt lära en husmors plikter önskar förlöfvad bättre flicka plats i familj helst på herrgård. Tacksam för svar till »Familjemedlem Nov. 1918», Linneryd p. r.

Utmärkta organ

för

annonsering i landsorten:

Arvika: Arvika Tidning.

Avesta: Avesta Posten.

Borlänge: Borlänge Tidning.

Borås: Borås Tidning.

Eksjö: Eksjö-Tidningen.

Engelholm: Engelholms Tidning.

Eskilstuna: Eskilstuna-Kuriren.

Falun: Falu-Kuriren.

Gefle: Gefle-Posten.

Halmstad: Hallandsposten.

Hedemora: Södra Dalarnes Tidning.

Hälsingborg: Hälsingborgs Dagblad.

Härnösand: Härnösands-Posten.

Höganäs: Höganäs Tidning.

Jönköping: Smålands Allehanda.

Kalmar: Barometern.

Karlskrona: Karlskrona-Tidningen.

Karlstad: Karlstads-Tidningen.

Katrineholm: Katrineholms-Kuriren.

Kristinehamn: Ansgarii-Posten.

Landskrona: Landskrona-Posten.

Linköping: Östgöten.

Ludvika: Ludvika Tidning.

Luleå: Norrbottens-Kuriren.

Malmö: Skånska Aftonbladet.

Mariestad: Tidning för Skaraborgs län.

Mora: Mora Tidning.

Norrköping: Norrköpings Tidningar.

Nyköping: Södermanlands Nyheter.

Nässjö: Nässjö-Tidningen.

Oskarshamn: Oscarshamns-Posten.

Sköfde: Skaraborgs Läns Annonblad.

Sundsvall: Sundsvalls-Posten.

Säter: Sätters Tidning.

Trelleborg: Trelleborgs Allehanda.

Uddevalla: Bohusläningen.

Uppsala: Tidningen Upsata.

Umeå: Västerbottens-Kuriren.

Visby: Gotlänningen.

Västerås: Vestmanlands Läns Tidning.

Växjö: Smålands-Posten.

Ystad: Södra Skåne.

Örebro: Örebro Dagblad.

Örnköldsvik: Örnköldsviks-Posten.

Östersund: Jämtlands-Posten.

Östhammar: Östhammars Tidning.

Billig inackordering.

Direktörsfam. invid station i Västmanl. mottager för vintern hurtig c:a 20 års flicka som sällskap åt dotter och villig lära hushållsgöromål. Månadsafgift 50 kr. Sv. till »Stilla landtllif» under adr. S. Gumaelii Annonbyrå, Stockholm f. v. b.

DIVERSE

Medel mot reumatism (gikt).

De, som lida af ledgångs- eller muskelreumatism, behöfva icke plågas längre utan kunna blifva fullkomligt kurerade från denna svåra sjukdom. Uppgif namn och adress samt bifoga svarsporto i bref till APOT. LENNSTRANDS EFTR., LAB., Göteborg 6. Obs! Ingen humbug. Originalintyg finnas.

HVILKEN VALSITUERAD familj vill såsom egen utan ersättning emottaga en 4-årig gosse, frisk och med godt utseende, af bättre föräldrar. Då hans själförsörjande moder ej ser sig i stånd att själf taga hand eller ge honom den uppföstran hon önskar. Blevne tacksam för svar märkt »Hemets solstråle», p. r. Malmö.

Olje-målningar & Aquareller

Av Sveriges förnämsta Konstnärer

A.-B. C. E. FRITZES
K. HOVBOKHANDEL
FREDSGATAN 2

Ett enastående rekord!

1,250 kr.

i ren förtjänst på 1 vecka

har ett vårt ombud erhållit genom att upptaga abonnenter på, utan gensägelse, det förnämligaste bokpraktikverk som för närvarande är under utgivande, Jubileumsupplagan af Illustrerad Familjebibel. Varje person — ung som gammal — kan uppnå ett liknande resultat genom att upptaga abonnenter på detta lättsålda bokverk. Kom ihåg att varje familj sätter en ära i att ha denna Bäckernas Bok såsom den värdefullaste familjeklenod.

Skriv genast och begär ombuds villkor och provhäfte, som sändas gratis och franco från FROLEEN & COMP., Wallingegatan 11, Stockholm.

Professor Cederschiöld
behandlar med egna massage-
metoder mag-, tarm-, reumatiska och
nervåkommor m. m. Obs! Nässvalg-
katarr (kronisk smärva) behandlas
med instrument smärtfritt. Hvarda-
gar 10-12 o. 2-5. Greftegatan 15,
Stockholm. A. T. 184 51.

D:r A. KARSTEN
Medicinskt Elektricitets-,
Ljus- och Röntgeninstitut
Kungsgatan 60, STOCKHOLM.
Behandling af
reumatiska åkommor

Gymnastikdirektörsexamen
afläggas efter 2-årig kurs af kvinn-
liga elever vid

Sydsvenska Gymnastik-Institutet.
Ny kurs börjar i sept.
Prosp. Major J. G. Thulin, LUND.

**GÖTEBORGS
GYMNASTISKA INSTITUT**
Grundat 1911.
Förmånligaste utbildningskurs
för manlig och kvinnlig ungdom i
Massage och Sjukgymnastik,
Zanderymnastik,
Elektroterapi,
Värmebehandling
m. m.
Begränsat antal deltagare, gedigen ut-
bildning — främsta lärarekrafter —
stora, hygieniska lokaler. (Efter ut-
vidgningen 1917 medverka 12 lärare,
hvaraf flertalet läkare-specialister.)
Elektklinik. Frekvens ca 500 patienter årligen.
Begär illustrerat prospekt!

**Gerda von Sydows
SÅNG- OCH MUSIKINSTITUT**
1 David bagares gata 1
A. T. 285 11. R. T. 94 33.

Blondt hår
bibehålles och blekes med Eau de Tin-
toret. Pris kr. 13:50 + porto. Fran-
ska Parfymmagasinet, Hofleverantör,
21 Drottninggatan, Stockholm.

Missprydande hårväxt
vårtor, födelsemärken aflägsnas för
alltid medelst Elektrolytbehandling.
Rådfråga läkare ang. metodens tillförlit-
litt. Behandlar äfven håråfall, nervös
hufvudvärk, elektrisk ansiktsbehand-
ling, champonering, ondulering, kam-
ning (äfven i hemmen) manicure,
pedicure m. m. Birger Jarlsгат. 58,
invid Tegnérgat. Riks. Ost. 19 56,
allm. 96 06. Karin Mårtensson.

Crème Ideale
förlänar ansiktshuden
ungdomlig charme gör
huden mjuk och smidig
samt röda händer vita. 3.50

Underlivslidande
och dylikt undgås bäst genom
bruk af lifmoderspruta. Pris
15, 19, 23 kr., med båda rören
20, 25, 30 kr. Lämpligaste
lösning är Noliberpulver 5 kr.
pr ask. Lifmoderspegel 10 kr.
Äfven andra sjukvårdsartiklar.
Prislista mot 12 öre porto.
CARL G. SCHRÖDER,
Möllevångsgatan 53 b, Malmö.

Ett mjukt lån
söktes för hjälp till min mor och för
fullbordandet af mina studier.
Svar emotes tacksam till »Mjukt
lån 2,500». Svenska Telegrambyråns
Annonsafdelning, Stockholm.

**En bok med kolossal efterfrågan.
Konsten att uppträda.**

Innehåll: Hvad en modern människa
måste veta. Hur man blir en angen-
äm sällskapsmänniska. Hur man
med framgång uppträder i herr- och
damsällskap. Huru blyghet, försagd-
het o. dyl. bortarbetas. Pris kr. 2:50
mot postförskott eller frimärken från
Bokkompaniet, postfach 282,
Stockholm 1.

**Idun utgifves denna vecka
i A och B.**

O U M B Ä R L I G
I ALLA HEM!

IDUNS KOKBOK

Ny upplaga! S:DE UPPLAGAN PRIS KR. 7:—

För den nyfödde Annonsera i Idun!
komplett, elegant utstyrsel. Särdeles
praktiska plagg i stor modell. För-
ord af läkare. Pris pr kartong med 1
ombyte 12,50. Filtar 6 och 10 kr
Inköpskort medföljer. Fru Caspers-
son; 3 Järntorgsgatan, Örebro.

FLÄTOR förfärdigas af Edert
afkammade hår, för
endast 6 kr. pr st.
Förstklassigt arbete garanteras
A. Johansson, Bonäs, Mora.

**Husqvarna
symaskiner**

Detta märke är en garanti
då Ni köper en symaskin.
Begär alltid Husqvarna!

Kronkalendrarna
med fullständigt kalendarium, äro: **Med-
borgarens, Lantmannens, Arbeta-
rens och Ungdomens.** Pris 1.50, inb. 2
kr. pr. ex. Bästa tänkbara uppslagsböcker!
I bokh. Lindblads Förlag, Uppsala.

FREJAMI - PASTILLERNA
skänka lindring och baf vid hals
och bröståkommor

CHOKLAD-
ORFÈVET
S. J. A.
S. P. L.

SVENSKA STATENS PREMIEOBLIGATIONSLÅN

Sedan Fullmäktige i RIKSGÄLDSKONTORET beslutat för Svenska Staten upplägga ett

PREMIEOBLIGATIONSLÅN

till belopp av

KRONOR ETTHUNDRA MILJONER,

fördelat i två miljoner premieobligationer, varje å

50 KRONOR

utbjudas härmed dessa obligationer till teckning på
följande villkor:

Priset är bestämt till Femtio kronor per obligation.

Obligationerna äro till betalning förfallna den 1 december 1923 och inlösas då med ett belopp av 55 kronor, dock är Riksgäldskontoret berättigat att med fem år förlänga obligationernas löptid, varom kungörelse skall ske i allmänna tidningarna minst 3 månader före förfallotiden. I sistnämnda fall inlöser Riksgäldskontoret den 1 december 1928 obligationerna med 62 kronor och 50 öre.

Under vart och ett av de år obligationerna äro löpande, äger innehavare deltaga i de vinstulottningar, som under augusti månad varje år genom Riksgäldskontoret verkställas enligt nedanstående plan:

1 vinst å	300,000 kronor
1 vinst å	100,000 "
2 vinster å 50,000 kronor	100,000 "
20 vinster å 10,000	200,000 "
60 vinster å 5,000	300,000 "
500 vinster å 1,000	500,000 "
1,000 vinster å 500	500,000 "
10,000 vinster å 100	1,000,000 "

Summa 11,584 vinster å ett sammanlagt vinstbelopp av 3,000,000 kronor.

Resultatet av vinstdragningarna tillkännagives genom officiell dragningslista.

Teckning av obligationer sker hos Riksgäldskontoret, Sveriges Riksbanks huvud- och avdelningskontor, hos banker och bankirer ävensom hos samtliga postanstalter i riket till och med onsdagen den 6 november 1918. Tecknade obligationer tillhandahållas och skola av köparen likvideras från och med den 7 till och med den 12 december 1918.

För köpare av obligationer är tillfälle berett att mot en avgift av 50 öre per obligation få de samma förvarade i Riksgäldskontoret och inskrivna i statsskuld-boken. Härigenom vinnes trygghet för att obligationen ej genom eldsolycka eller på annat sätt skall gå förlorad, varjämte ägaren befrias från omsorgen att följa med vinstdragningarna. Detta ombesörjes av Riksgäldskontoret, som också kostnadsfritt efter uppgiven adress översänder utfallen vinst samt, vid utgången av obligationens löptid, likvid för densamma.

Stockholm i Oktober 1918.

RIKSGÄLDSKONTORET.